

Bu sayımızda

Təhsil naziri Neftçala şəhərində vətəndaşları qəbul edəcək

→səh.2

Sakit, imtahan gedir!

→səh.6

Şagirdlərin yaradıcı təfəkkürünün və tədqiqatçılıq qabiliyyətinin inkişaf etdirilməsi

→səh.11

Azərbaycanın qızıl beyinləri

→səh.12

İstedadlı şagirdlərin istedadlı müəllimləri

Olimpiada hərəkətinə pedaqoqlar da böyük maraqla qoşulur

Dekabrın 15-də Təhsil İnstitutunun təşkilatçılığı ilə "İstedadlı şagird üçün istedadlı müəllim" müsabiqəsi keçirilib. Müsabiqədə Bakı şəhəri və ölkəmizin bütün bölgələri əhatə olunmaqla 1500-dən çox müəllim iştirak edib.

Xatırladaq ki, müsabiqənin məqsədi ümumi təhsil müəssisələrində çalışan müəllimlərin istedadlı şagirdlərlə bağlı fəaliyyətlərə daha yaxından cəlb edilməsidir. Bu yolla həmin şagirdlərlə işləyəcək pedaqoji kollektiv müəyyən ediləcək. Müəllimlərin müxtəlif layihələrdə iştirakı təmin olunmaqla pedaqoji və akademik bacarıqlarının inkişafı təmin ediləcək.

Müəllimiyə ucqar kənddən başladı

Bu imtahanlarda fizika müəllimləri xüsusi fəallıq nümayiş etdirib. Belə ki, imtahanlarda ən yüksək balı məhz onlar toplayıb.

Sevda Əsgərli hazırda Bakı şəhəri İlqar Əliyev adına 96 nömrəli tam orta məktəbin müəllimidir. Müəllimlik fəaliyyətinə doğulduğu Neftçala rayonunun ən ucqar kəndindən başlayıb. Məktəbi də, Bakı Dövlət Universitetinin fizika fakültəsini də əla qiymətlərlə başa vurub. Müəllim olmaq istəyib.

→Ardı səh.3

Elm və biznesin "dostluğu"

Dünyada özəl sferanın yatırımları dövlət dəstəyini üstələyir

XV əsrin sonlarından etibarən yeni qitələrin və dəniz yollarının kəşfi nəticəsində dünyanın siyasi və iqtisadi siması köklü dəyişikliklərə uğradı. Yeni torpaqlar uğrunda müharibələr insan fəaliyyətinin bütün sferalarına ciddi təsir göstərmiş oldu. Dünya dəyişirdi. Güclü olmaq üçün hərbi qüdrət başlıca və təkamül statusunu yavaş-yavaş itirməyə başladı. Ön plana elm çıxdı. Elmi ixtiralar daha çox vəsait ayıran dövlətlər güclü iqtisadi, məntiqlə həm də hərbi sıçrayışa nail oldular.

Təqribən elə bu dövrdən etibarən əksər hərbi ekspedisiyalarda hərbiçilərlə yanaşı, elm adamlarının iştirakı adi hal almağa başlayır. Amerika, Asiya və Afrikada iri ərazilər zəbt edən Avropa dövlətləri burada yaşayan xalqlarla yanaşı, yerli flora və faunanı, ən əsası isə iqtisadi dividend gətirəcək müxtəlif təyinatlı xammal imkanlarını öyrənirdilər. Bu işdə elmsiz keçinmək mümkün deyildi. Bu səbəbdən hər hərbi-iqtisadi kampaniyada elm nümayəndələri olmalı idi. Deyilənə görə, Napoleon Misiri işğal edərkən səfərə özü ilə 150-dək alim götürüb.

Elm adamlarının iştirakı adi hal almağa başlayır. Amerika, Asiya və Afrikada iri ərazilər zəbt edən Avropa dövlətləri burada yaşayan xalqlarla yanaşı, yerli flora və faunanı, ən əsası isə iqtisadi dividend gətirəcək müxtəlif təyinatlı xammal imkanlarını öyrənirdilər. Bu işdə elmsiz keçinmək mümkün deyildi. Bu səbəbdən hər hərbi-iqtisadi kampaniyada elm nümayəndələri olmalı idi. Deyilənə görə, Napoleon Misiri işğal edərkən səfərə özü ilə 150-dək alim götürüb.

Bu ekspedisiyalarda elmin iştirakı da kor-koranə olmayıb. Məsələn, də-

niz səfərlərində gəmilərin göyörtəsinə alimlərin götürülməsi Britaniya Kral Akademiyasının xeyir-duası olmadan çətin mümkün idi. Belə kampaniyalardan biri - Cənubi Amerikaya, Qalapaqos adalarına səfərdə alimlərin iştirakı məqsəduyğun sayılmırmışdı. Ancaq gəmi kapitani özü gənc alim Çarlz Darvini göyörtəyə almış və nəticədə dünyanın elmini dəyişən "Təkamül nəzəriyyəsi"nin əsası qoyulmuşdu.

Dövlətlə elm arasında yaranmış bu izdivac hər iki tərəfə qazanc gətirdi. Elm dövlətə yeni ərazilər tutmaqda və varlanmaqda kömək edir, dövlətin əks yatırımları nəticəsində isə özü inkişafa nail olurdu. XX əsrin ikinci yarısından etibarən elmə yatırımı təkcə dövlət deyil, özəl biznes də etməyə başladı. Qərbin

sosialist düşüncəsini sürətlə geridə qoymasının bəlkə də başlıca səbəbi bu idi. Yaşadığımız günlərdə özəl sferanın elmi yenilikləri stimullaşdırma aksiyalarında iştirakı daha da genişlənir. Son bir neçə ilin inqilabi kəşflərinin əsasında məhz bu faktor durur.

Yeni üfüqlər

Elə elm sahələri var ki, texnoloji nəticəni dərhal əldə etmək olmur. Məsələn, götürək aktiv inkişaf edən kvant texnologiyalarını. Son 10 ildə insanın qocalması və ömrünün uzanması problemləri ilə məşğul olan elm sahələri ciddi irəliləyişə nail olublar.

→Ardı səh.9

"Dəyərlərə əsaslanan təhsil öndə olmalıdır"

Azərbaycanlı gənclərin dünyanın nüfuzlu universitetlərində təhsili və yüksək peşəkar kimi yetişmələri gələcək uğurlu karyeranın təməli deməkdir. Bu, həm də ölkəmizin gələcəyinə hesablanmış strateji hədəfdir. Çünki bu gənclər öz uğur hekayələri ilə ölkəmizin inkişafına töhfələrini verməkdədir. Öz istedad və bacarıqları ilə elm və təhsil yolunda inamlı addımlarını atan istedadlı gənclərimizdən biri də hazırda ABŞ-in nüfuzlu Corc Vaşinqton Universitetində doktorantura təhsili alan Sevinc İlyas Məmmədovdur. Onun təhsil yolu çox maraqlı və zəngindir.

- ABŞ-a hansı arzularla gəldiniz? Özümlə belə bir hesabat verirdinizmi ki, bu yol sizə uğur gətirəcək?

- Mən artıq 10 ildir ki, Amerikadayam. İlk dəfə birlik mübadilə proqramı əsasında ABŞ-a bakalavr təhsili almağa getmişdim. Sonra 2 illik magistr proqramını oxumağa yollandım. Ailə həyatı qurduğuma görə Amerikada qalmışam. Həyat yoldaşım 20 ildir ki, ABŞ-da yaşayır, azərbaycanlıdır. Amerikaya gəldəndə qarşıma qoyduğum ən böyük məqsəd o idi ki, maksimum dərəcədə yaxşı bacarıqlar öyrənirəm. Çünki insan informasiyanı istənilən yerdən öyrənə, kitablar oxuya bilər. Ancaq bacarıqları öyrənmək və inkişaf etdirmək üçün öyrəndiklərini praktikadan keçirmək, müəyyən proqramlardan yararlanmaq lazımdır. Mən düşünürəm ki, bu bacarıqları əldə etmək üçün Amerika bir nömrəli ölkədir. Şükürlər olsun ki, ABŞ Dövlət Departamenti tərəfindən maliyyə

yönləndirilən mübadilə proqramları vardı, mən onun qalibi seçildim. Bakalavr təhsili dövründə, deyə bilərəm ki, Amerika təhsilinin üstünlüklərini tam dərindən anlamırdım, magistraturada oxuyanda isə bu üstünlükləri daha çox anlamağa başladım. Çünki magistraturada təhsilin idarəedilməsi və liderlik üzrə təhsil alır-dım. Sonra gördüm ki, təhsil elə bir sahədir ki, onu 2-3 ilə öyrənib bitirmək olmur və mən təhsilin daha dərinliklərinə getmək istədim. Qərara gəldim ki, doktorantura təhsili almaq zamanı gəlib çatıb. Artıq doktorantura təhsilimi yekunlaşdırmaq üzrəyəm. Ondan sonra artıq müdafiyyəyə hazırlaşacağam.

- Tədqiqatlarınızın mövzusu nə ilə bağlıdır?

- Tədqiqatların mövzusu təhsildə bərabərlik və maliyyə resurslarının bə-

rəbər bölüşdürülməsidir. Bildiyiniz kimi, ABŞ-da bir çox ölkələrdən olan millətlərin nümayəndələri yaşayır. Onlar müəyyən qonşuluqlarda toplaşır. Bəzən belə hallar yaranır ki, varlı qonşular və kasıb qonşular olur. Ancaq dövlət maliyyəni eyni həcmdə paylayır. Mən düşünürəm ki, bu, yanlışdır. Əgər bir məktəb varlı qonşuluqda yerləşirsə, onun resursları üçün imkanları varsa, bəlkə də o məktəbə o qədər də maliyyə ayırmağa ehtiyac yoxdur. Kasıb məktəblərə daha çox maliyyə ayrılmalıdır. Dissertasiya mövzumu bu istiqamətdədir. Tədqiqatım xüsusilə emmiqranlarla üzərində formalaşmış, ola bilər ki, mən özüm də emmiqrantam, emmiqrant ailələrlə daha çox ünsiyyətəyəm, ondan bu mövzuya marağım sonsuzdur.

→Ardı səh.8

Yeni qiymətləndirmədə başlıca məqsəd

Yəqin sual yarana bilər ki, bunu əvvəlcə də müəyyən etməyə çalışmaq olmurdu? Bəs, indiyədək məktəblilər hansı əsaslarla qiymətləndirilib?

→Ardı səh.4

2018-ci il ərzində Təhsil Nazirliyinə 123613 müraciət daxil olub

2018-ci il ərzində Təhsil Nazirliyinin Telefon Məlumat Mərkəzinə ("Qaynar xətt" xidməti, telefon: 146) daxil olan zənglərlə və Vətəndaşların Qəbulu Mərkəzində vətəndaşlara göstərilən xidmətlərlə bağlı statistika açıqlanıb.

Qeyd olunan müddət ərzində həmin mərkəzlərə ümumilikdə 123613 müraciət daxil olub. Statistika əsasında, Telefon Məlumat Mərkəzində il ərzində 85054 zəng qəbul edilib. Vətəndaşların Qəbulu Mərkəzində isə bu dövrdə 38559 vətəndaşa xidmət göstərilib.

Telefon Məlumat Mərkəzinə və Vətəndaşların Qəbulu Mərkəzinə daxil olmuş müraciətlərin (əsasən sorğu xarakterli olub) əksəriyyəti dərhal cavablandırılıb və operativ həll olunub. Vətəndaşların Qəbulu Mərkəzində il ərzində 14321 sənəd (6806 ərizə, 7515 məktub) qəbul olunub və qeydiyyatı alınıb.

2018-ci ilin dekabr ayı ərzində Vətəndaşların Qəbulu Mərkəzində 2018 vətəndaşa xidmət göstərilib. Həmin dövrdə 1127 sənəd (462 ərizə, 665 məktub) qəbul olunub və qeydiyyatı alınıb. Telefon Məlumat Mərkəzində isə dekabr ayı ərzində 8582 zəng qəbul edilib.

Daxil olan müraciətlər daha çox müəllimlərin işə qəbulu, şagirdlərin bir məktəbdən digərinə yerdəyişməsi, ali təhsil sənədlərinin (diplomların) tanınması (nostrifikasiya) və digər bu kimi məsələləri əhatə edib.

"Müəllim şagirdi şəxsiyyət kimi görməlidir"

Arzu Kərimov: "Ən böyük arzum Şuşa şəhərində müəllim işləməkdir"

Səh.10

RƏSMİ XRONİKA

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev yanvarın 10-da Dövlət Sərhəd Xidməti Sahil Mühafizəsinin Gəmi İnşası və Təmiri Mərkəzində yeni inşa edilmiş "Tufan" tipli sərhəd gözetçi gəmisi, döyüş texnikası və silah-sursatla tanış olub.
- Yanvarın 9-da ölkə başçısı İlham Əliyev Zərdab rayonunun Zərdab-Qaravəlli avtomobil yolunun tikintisinin davam etdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında sərəncam imzalayıb.
- Prezident İlham Əliyev yanvarın 8-də Balakən rayonunun Balakən-Qazbina-İtitala avtomobil yolunun tikintisinin davam etdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında sərəncam imzalayıb.
- Yanvarın 7-də dövlət başçısı İlham Əliyev Quba rayonunun Susay-Xınalıq avtomobil yolunun tikintisinin davam etdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında sərəncam imzalayıb.
- Ölkə başçısı İlham Əliyev yanvarın 4-də Beyləqan rayonunun Mingəçevir-Stansiya Mingəçevir-Bəhrəmtəpə (137 km)-Beyləqan avtomobil yolunun tikintisi ilə bağlı tədbirlər haqqında sərəncam imzalayıb.
- Yanvarın 3-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin yeni Əmlak Xidmətləri Məkanının açılışında iştirak edib.
- Prezident İlham Əliyev yanvarın 3-də Azərbaycanın pravoslav xristian icması müqəddəs Milad bayramı münasibətilə təbrik edib.

Təhsil naziri Neftçala şəhərində vətəndaşları qəbul edəcək

Hacıqabul, Salyan, Neftçala, Biləsuvar, Cəbrayıl rayon və Şirvan şəhər sakinlərinin nəzərinə!

Təhsil naziri Ceyhun Bayramov 18 yanvar 2019-cu il tarixində saat 11:00-da Neftçala şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin 2019-cu ilin yanvar ayında şəhər və rayonlarda vətəndaşların qəbulu cədvəlinə uyğun olaraq, Hacıqabul, Salyan, Neftçala, Biləsuvar, Cəbrayıl rayon və Şirvan şəhər sakinlərini qəbul edəcək. Qəbulda Hacıqabul, Salyan, Neftçala, Biləsuvar, Cəbrayıl rayonlarında və Şirvan şəhərində müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər də iştirak edə bilərlər.

Qəbula gəlmək istəyən vətəndaşlar 9-15 yanvar 2019-cu il tarixlərində Təhsil Nazirliyinin Telefon Məlumat Mərkəzinin 146 nömrəli telefonuna ("Qaynar xətt" xidməti) zəng etməklə və ya nazirliyin rəsmi saytının "Vətəndaşların qəbulu" bölməsinə daxil olmaqla (<http://edu.gov.az/az/contacts/request>) elektron qeydiyyatdan keçə bilərlər.

Qeydiyyatdan keçmiş vətəndaşlardan xahiş olunur ki, qəbula gələrkən aidiyyəti məsələləri dolğun ifadə edən ərizə ilə müraciət etsinlər.

"Sabahın alimləri" VIII Respublika müsabiqəsi üzrə 322 layihə qeydiyyatdan keçib

"Sabahın alimləri" VIII Respublika müsabiqəsində iştirak etmək üçün onlayn qeydiyyat başa çatıb.

Müsabiqədə iştirak etmək üçün 140 məktəbdən 513 şagird, 322 layihə qeydiyyatdan keçib.

Yanvarın 10-dək müsabiqədə iştirak üçün qeydiyyatdan keçən şagirdlərin sənəd qəbulu həyata keçirilib. Elmi Ekspertiza Komitəsi tərəfindən layihələr yoxlanılacaq və müsabiqəyə layiq görülən layihələrin siyahısı sabahinalimleri.edu.az internet sahifəsində açıqlanacaq.

"Sabahın alimləri" VIII Respublika müsabiqəsi 12-14 fevral 2018-ci il tarixlərində keçiriləcək.

Müsabiqənin keçirilməsinin məqsədi ümumi təhsil müəssisələrinin IX-XI siniflərində təhsil alan şagirdlərin elmi axtarırlara sövq edilməsi, onların elmi və yaradıcılıq fəaliyyətinin stimullaşdırılması, elmi tədqiqat işinə meyli olan istedadlı şagirdlərin aşkar edilməsi, həmçinin yüksək elmi tədqiqat nəticələri əldə etmiş Azərbaycan məktəblilərinin seçilib ABŞ-da keçirilən Intel ISEF — Beynəlxalq Elm və Mühəndislik Sərgisi-nə göndərilməsini təmin etməkdir.

Təhsil Nazirliyinin əsas təşkilatçılığı ilə 2012-ci ildən etibarən keçirilən müsabiqəyə ölkə miqyasında maraq ildən-ildə artmaqdadır. "Sabahın alimləri" müsabiqəsi riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya, tibb və sağlamlıq, ekologiya, mühəndislik, kompüter elmləri üzrə keçirilir.

"20 Yanvar faciəsinin iyirmi doqquzuncu ildönümünün keçirilməsi ilə bağlı Təhsil Nazirliyinin Tədbirlər Planı"nın təsdiq edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin əmri

Təhsil müəssisələrində 20 Yanvar faciəsinin iyirmi doqquzuncu ildönümünə həsr olunmuş tədbirlərin təşkil edilməsi məqsədi ilə "Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi haqqında Əsasnamə"nin 13.5-ci bəndini rəhbər tutaraq

ƏMR EDİRƏM:

1. "20 Yanvar faciəsinin iyirmi doqquzuncu ildönümünün keçirilməsi ilə bağlı Təhsil Nazirliyinin Tədbirlər Planı" təsdiq edilsin (əlavə olunur).
2. Bu əmrin 1-ci bəndi ilə təsdiq olunmuş Tədbirlər Planında nəzərdə tutulan məsul şəxslər və müəssisələr həmin tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etsinlər.

məsini təmin etsinlər.

3. İnformasiya şöbəsi (Elvin Məmmədov) bu əmrin və ona əlavənin aidiyyəti struktur bölmələrə, yerli təhsili idarəetmə orqanlarına, təhsil müəssisələrinə çatdırılmasını, "Azərbaycan müəllimi" qəzetində dərc olunmasını və Nazirliyin internet sahifəsində yerləşdirilməsini təmin etsin.
4. Əmrin icrasına nəzarət nazir müavini Məhəbbət Vəliyevaya həvalə olunsun.

Ceyhun BAYRAMOV,
Azərbaycan Respublikasının təhsil naziri

28 dekabr 2018-ci il

Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin 28 dekabr 2018-ci il tarixli, F-839 nömrəli əmri ilə təsdiq edilib

20 Yanvar faciəsinin iyirmi doqquzuncu ildönümünün keçirilməsi ilə bağlı Təhsil Nazirliyinin Tədbirlər Planı

Nö	Tədbirlər	İcra vaxtı	Məsul şəxslər və müəssisələr
1.	Bütün təhsil müəssisələrində 20 Yanvar hadisələrinin mahiyyətini əks etdirən toplantı, konfrans və mühazirələrin təşkil edilməsi	07-19 yanvar 2019-cu il	Yaqub Piriyev Amil Əlili Aydın Əhmədov Emin Əmrullayev Vasif Məmmədov Mələhət Hacıyeva Rayon (şəhər) təhsil şöbələri (idarələri), təhsil müəssisələri
2.	Təhsil Nazirliyinin tabeliyindəki idarə və təşkilatlarda 20 Yanvar gününün Azərbaycanın suverenliyi, istiqlaliyyəti və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizənin rəmzi kimi qeyd olunması ilə bağlı tədbirlərin keçirilməsi	07-19 yanvar 2019-cu il	Firudin Qurbanov Məhəbbət Vəliyeva İdris İsayev Muxtar Məmmədov Həsən Həsənlı Emin Əmrullayev Amil Əlili Vüsal Xanlarov Vəfa Yaqublu
3.	Ölkənin bütün tədris müəssisələrində ilk dərslin 20 Yanvar faciəsinə həsr edilməsi və bu mövzuda xüsusi dərslin təşkili	18 yanvar 2019-cu il	Rayon (şəhər) təhsil şöbələri (idarələri), təhsil müəssisələri
4.	Bakı şəhərində və respublikanın bölgələrində şəhidlərin xatirəsinə ucaldılmış abidələrə, şəhidlər xiyabanlarına təhsil işçilərinin, şagird və tələbələrin ziyarətinin təşkil olunması	15-20 yanvar 2019-cu il	Məhəbbət Vəliyeva Muxtar Məmmədov Anar Nəcəfli Ağasəlim İbrahimov Rayon (şəhər) təhsil şöbələri (idarələri), təhsil müəssisələri

"First Lego League (FLL) Azerbaijan"

Məktəblilər arasında Mühəndislik və robototexnika yarışını keçiriləcək

Təhsil Nazirliyi, ADA Universiteti və "Mars Academy" şirkətinin birgə təşkilatçılığı ilə məktəblilər arasında 2018-2019-cu tədris ili üzrə "First Lego League (FLL) Azerbaijan" mühəndislik və robototexnika yarışını keçiriləcək.

Yarışın keçirilməsində məqsəd ümumtəhsil məktəblilərinin şagirdlərinin elm və texnologiyalara olan marağını artırmaq və hazırkı global problemlərin elmi-texniki həllinə töhfə verməkdir. Yarışda iştirak etmək üçün ölkə üzrə 31 məktəbin komandası qeydiyyatdan keçib. Qeydiyyatdan keçən bütün komandalara yarışda iştirak qaydaları ilə bağlı təlimatlandırılıb. Komandalara yarışda iştirak üçün FLL dəstləri paylanılıb.

Yarışın yerli turnir və mükafatlandırma mərasiminin cari ilin aprelin 6-da baş tutacağı planlaşdırılıb.

FLL 10-16 yaşlı məktəblilər üçün STEM (elm, texnologiya, mühəndislik və riyaziyyat) əsaslı ro-

bot texnologiyaları yarışdır. Yarışda 6 nəfərdən ibarət komandalar iştirak edirlər. FLL şagirdləri real elm və texnologiya problemləri ilə qarşılaşdır və onların həlli yollarını araşdırmaqla dünyagörüşlərini zənginləşdirir.

Hər il dünyanın 88 ölkəsindən

yarım milyon məktəblinin qatıldığı FLL yarışına Azərbaycan ilk dəfə 2017-2018-ci tədris ilində qoşulub. Yarışın yerli turnirində qalib gələn komanda Azərbaycanı Estoniyada keçirilən beynəlxalq yarışda uğurla təmsil edib.

"Azərbaycan Respublikasında

təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nın uğurla həyata keçirilməsi nəticəsində məktəblərdə təhsil robotlarının tədrisə inteqrasiyasına xüsusi diqqət yetirilir. Belə ki, Təhsil Nazirliyi tərəfindən son iki ildə 20 ümumtəhsil müəssisəsi təhsil robotları ilə təmin olunub. Məktəblərin informatika otaqlarına "Lego Education" təhsil həllərinə uyğun tərtibat verilib, məktəb müəllimləri təhsil robotlarının tədrisində istifadəsi üzrə xüsusi sertifikatı olan xarici mütəxəssislər tərəfindən təlimlərə cəlb olunub. Təcrübə göstərir ki, tədrisdə təhsil robotlarından istifadə şagirdlərdə müstəqil qərar vermək, öz seçimləri üzərində düşünmək və həmyaşdaları ilə komanda şəklində işləyərək ən yaxşı nəticələri əldə etmək qabiliyyətlərini inkişaf etdirməyə şərait yaradır.

İstedadlı şagirdlərin istedadlı müəllimləri

Olimpiada hərəkətinə pedaqoqlar da böyük maraqla qoşulur

← Övvəli səh.1

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Onu bu istəyindən nə cəlbədi təyinat yeri, nə də təklif edilən vəzifələr yayındır: "Universiteti bitirən kimi, müəllim olmaq üçün kəndimizə qayıtdım. Ancaq kənd məktəbində boş yer olmadığından bizdən kilometrə uzaq Xıllı qəsəbəsində işə başladım".

Sevda Əsgərli elə ilk gündən yüksək enerji, böyük maraq, tükenməz həvəs və sonsuz müəllimlik eşqiylə hələ kim olacağına qərar verməmiş şagirdlərinə sarılıb. Fizikanı sadəcə tədris etməyib, sevdirib. Müəllimliyini sevən və sevdiren nə çox müəllim var ölkədə, elə deyilmi? Sevda Əsgərli müəllimliyini sevdirdi qədr olimpiadalarına da maraq göstərib. Onu fərqləndirən də məhz bu keyfiyyəti olub. Şagirdləri olimpiadadan olimpiadaya, qələbədən qələbəyə gedib: "Olimpiadaya marağım hər zaman olub. 1983-cü ildən, düz 35 ildən artıqdır ki, müəllim işləyirəm. Vəzifələrə getmək imkanım olduğu halda, bunu etməmişəm. Hər zaman müəllim olaraq qalmaq istədim və qaldım. İnən ki, yenidən doğulsam, yenə müəllim olaram".

Harada istedadlı uşaq görsəm...

Sevda müəllimin olimpiadaya həvəsi özü orta məktəb təhsili aldığı illərdən başlayıb: "X sinifdə olimpiadaya qatılısam da, yer tuta bilməmişdim. Bu da ürəyimdə qalmışdı. Odu ki, mən də işə başladığım ilk gündən istedadlı uşaqları yarızır-yarıxox başıma yığmağa başladım. Olimpiada elə bir yerdir ki, uşağın istedadı olmasa, onu hazırladırımaq mümkün olmur. Ona görə də harada istedadlı uşaq görsəm, cəlb edirəm. Hər uşaqda da oturmaq olmur. Görək müəllimin güclü həvəsi, marağı ola. Ötən il bir uşaq diqqətimi cəlb etdi. Onunla məşğul olmağı təklif elədim, razılaşmadı. Razi salmaq üçün nə qədər yalvardım. Təəvvür edirsiniz, mən ona yalvardım. Axır birtəhər hazırlaşmağa razı sala bildim. Məşğul olmağa başladıq. IX siniflər üzrə respublika fənn olimpiadasında gümüş medal qazandı. Hər gün 3 saat həmin uşaqda təmənnasız məşğul oldum və təəssüflənəndim".

Sevda Əsgərli müəllim olaraq çoxşaxəli fəaliyyət həyata keçirməkdədir. Həm məktəbdə dərs deyir, həm repetitorluq edir, həm də olimpiadalar hazırladır: "Amma bu hazırlıqlar mənim üçün fərqlidir. Olimpiadalar hazırlıqdan zövq alıram. Abituriyent hazırlığında da yaxşı nəticələr var. Müəllim olaraq uşaqları bir-birindən seçməmişəm, zəif hazırladırımaqdan imtina etməmişəm. Hesab edirəm ki, yaxşı müəllim məhz uşaqları seçməyən, ən aşağı sə-

viyyədən başlayıb yuxarı səviyyəyə qədər gətirən müəllimdir".

Şagirdim məndən daha yüksək nəticə göstərsəydi...

Daha bir maraqlı məqam. Sevda Əsgərli "İstedadlı şagird üçün istedadlı müəllim" müsabiqəsinə şagirdi ilə birgə qatılıb. Kiçik fərqlə ondan geri qalan şagirdi Sevda Əsgərlinin müəllimliyə başladığı ilk illərdə fizikaya istiqamətləndirdiyi uşaqlardan biridir: "Həmin şagirdim Neftçalanın Xıllı qəsəbə məktəbinin müəllimi Seyran Səfərovdur. İndi o da "İstedadlı şagird üçün istedadlı müəllim" müsabiqəsində yüksək nəticə göstərən müəllimlərdəndir. O vaxt Seyran həkim olmaq istəyirdi, mən qoymadım. Fizika müəllimi oldu. Onu olimpiadalarla cəlb etdim. Seyran olimpiadaya qatılarda VIII sinifdə oxuyurdu. Ancaq IX sinifdə oxuyan uşaqlar arasında yer tutdu. Mənim fikrimcə, şagirdim bu imtahanda məndən yüksək bal toplamaqlıydı. Hər halda həmin gün xəstə olduğu üçün belə bir nəticə göstərdi. Yetirməm məndən daha yüksək nəticə göstərsəydi, müəllim olaraq özümlə daha çox qürur duyardım".

Olimpiadaya hazırlıq üzrə vəsait yoxdur

Olimpiadaya hazırlıq sahəsində uzun illər təcrübəsi olan bir müəllimin ən böyük çətinliyi nə ola bilər? 35 ildir müəllim işləyən Sevda Əsgərli hesab edir ki, bu sahədə ən böyük problem vəsait çatışmazlığıdır: "Uşaqları olimpiadaya hazırlamaq üçün dilimizdə ədəbiyyat tapmıram. Mövcud olanlar da müasir tələblərə cavab vermir. Odu ki, ordan-burdan, rus, türk və başqa dillərdə olan materiallardan istifadə edirəm".

Maraqlıdır, bəs, müxtəlif dillərdə olan həmin mənbələrdən istifadə etmək müəllim üçün çətinlik yaratmırmı?

İndiyədək tərcüməçi xidmətindən istifadə edən Sevda müəllim özü fransızca öyrənməyə qərar verib: "Dərs vəsaiti, istifadə ediləcək ədəbiyyat ehtiyacını ödəmək üçün kitab hazırladım. İkinci layihəm də grant müsabiqəsində qalib oldu. Həmin vəsaitlə olimpiadaya aid kitab hazırladım. Fizikanın mexanika bölməsi üzrə olimpiadaya hazırlığa aid bu kitabdan sonra fizikanın digər bölmələri ilə bağlı da vəsait hazırlamağı planlaşdırıram".

Vəsait çatışmazlığında çıxış yolu: "Fransız dilini öyrənəcəyəm"

Amma vəsait hazırlamaq elə asan məsələ deyil. Bunun üçün 35 illik təcrübə ki-

fayət etmir. Müasir tələbləri öyrənmək, yeni şərtləri ödəmək, dəyişikliklərdən vaxtında xəbərdar olmaq üçün internetdən istifadə etmək, beynəlxalq mənbələri araşdırmaq lazımdır: "Hazırladığım vəsaitin üzərində işləyərkən ingiliscə, fransızca olan materiallarla da tanış oldum. Başqa dillərdə çoxlu kitablar var. Hazırlamağı düşündüyüm vəsaitlər üzərində işləyərkən həmin kitablardan istifadə etməyi düşünürəm. Bunun üçün də qərar verməmişəm ki, fransız dilini öyrənirəm. Orta məktəbdə fransız dili keçmişəm. İllər keçib, artıq dili unutmuşam. Bu yaşda bu həvəyə düşdüyümə görə mənə güllürlər. Ancaq başqa cərim yoxdur. Heç olmasa, bir xarici dili sənəlist öyrənməliyəm. Artıq bu istiqamətdə ilk addımı da atdım. Fransız dili imtahanından çıxmışam. Yəqin bu imtahanın nəticələrinə görə axırdan birinci olacağam".

Olimpiada hazırlığında elə bir iş görmək istəyirəm ki...

İndiyədək öz üzərində çalışıb ki, olimpiadalarda ən yaxşılar məhz onun şagirdləri olsun. Amma bundan sonra Sevda müəllimin amalı dəyişəcək. O, sadəcə, öz şagirdinin deyil, Azərbaycan məktəblisinin qələbəsinə xidmət edəcək fəaliyyətdə qoşulacaq: "Olimpiada elə bir yerdir ki, orada əsas şort yüksək hazırlıqdır. Bu məqsədlə həyata keçirmək istədiyim bəzi planlarım var. İstəyirəm, olimpiada hazırlığının təşkilində elə bir iş görüm ki, məndən sonrakılar da yararlanınsın. VI sinifdən başlayaraq hazırlığı təşkil etməyin inceliklərini yazmaq istəyirəm. Hardan başlayıb harda qurtarmaq, hazırlığa hansı uşaqları cəlb etmək, hansı uşağı hara yönləndirmək, materiallardan necə istifadə etmək, bir sözlə, bir şagirdi olimpiadaya necə hazırladığımı qaydasını hazırlamaq, bununla bağlı elmi iş yazmaq istəyirəm. Bunun üçün aspirantura təhsili almağı planlaşdırıram. Ancaq bu istiqamətdə də ixtisas yoxdur. Odu ki, planımı həyata keçirməyən yolunu axtarıram".

Müsabiqədə bu qədər müəllimin iştirakı özü bir qələbədir

Müsabiqə yekunlaşdı. Ancaq imtahanların nəticələrinin əks-sədası hələ davam edir. Sevda müəllim deyir ki, hər bir müəllim həmin imtahanlarda uğur qazana bilər: "Müəllimlər üçün təşkil edilən imtahanın sualları respublika fənn olimpiadalarının final mərhələsində istifadə edilən suallara bənzəyirdi. Əslində, bu imtahanda 100 faiz nəticə göstərə bilərdim. Sualın birində köçürmə vaxtı səhvə yol verdiyim üçün mümkün olan ən yüksək nəticəni əldə edə bilmədim. Nəticələrinə baxmayaraq, hesab

edirəm ki, o müsabiqədə bu qədər müəllimin iştirakı özü bir qələbədir. Deməli, müəllimlərin bu prosesə qoşulmaq üçün ürəyində təpər var. İmtahan nəticələri zəif olan müəllimlərə kömək etməyə hazırəm. Təki müəllimlərin həvəsi olsun. Müəllim aldığı maaşa uyğun işləməyi düşünəcəksə, ondan müəllim olmaz. Heç kim özündə səhv axtarmır. Heç kim demir ki, oturmaq hazırlaşmağa özündə güc tapmır. Ancaq sevincidir ki, bütün ölkədə olimpiadaya maraq yaranıb. Artıq müəllimlər də ətalətdən çıxaraq fəalllaşmağa başlayıb. "İstedadlı şagird üçün istedadlı müəllim" müsabiqəsi bütün müəllimlərdə həvəs yaradıb. Getdikcə bu prosesə qoşulanların sayı artacaq".

Sevda Əsgərli hesab edir ki, imtahanların təşkilində təkmilləşdirməyə ehtiyac var: "Məncə, müsabiqə bir deyil, bir neçə mərhələdə təşkil olunsaydı, daha məqsədəuyğun olardı".

Müəllimi ilə imtahan verdi...

Sevda müəllimin şagirdi Seyran Səfərov imtahanda 87 bal toplayaraq ən yüksək nəticə göstərənlərin siyahısına düşüb. Xıllı qəsəbə 1 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi elə Xıllı qəsəbəsindəndir. 1993-cü ildən fəaliyyətə başlayıb. Orta məktəb illərində fizika üzrə olimpiadalarda iştirak edib və qalib olub: "1984, 1985 və 1986-cı illərdə respublika fənn olimpiadalarında iştirak etdim. 1985-ci ildə isə qaliblərdən biri oldum".

Olimpiada qalibi olan Seyran Səfərov 1987-ci ildə məktəbi bitirən kimi Bakı Dövlət Universitetinin fizika fakültəsinə daxil olub. Müəllimliyə Abasallı kəndində başlasa da, 1995-ci ildən yaşadığı Xıllı qəsəbə 1 nömrəli tam orta məktəbində işləyir. Elə o vaxtdan da olimpiadalar şagird yetişdirməyə başlayıb: "1998-99-cu illərdə bir şagirdim vardı, Ataş Ələkbərov. Onunla olimpiadada iştirak etdik və respublika olimpiadasının qalibi olduq. İndi həmin şagirdim Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin müəllimidir. 20 ildir olimpiadalar uşaq hazırlayıram. Şagirdlərim birinci, ikinci, üçüncü yerin sahibi olur. Hətta ali məktəblərə qəbul olunduqdan sonra da olimpiadalar qatılır, beynəlxalq bilik yarışlarında iştirak edir və yer tuturlar. Onlar ali təhsil aldıkları dövrdə də daim əlaqə saxlayır, qatıldıkları olimpiadalar hazırlıqda mənimlə məsləhətləşirlər. Yəni, yetirmələrimlə işimi bakalavr pilləsində də davam etdirirəm. Respublika fənn olimpiadasında həm I, həm də II yeri məhz şagirdlərimin tutduğu illər olub. Həmin uşaqlarım indiki Bakı Mühəndislik Universitetində təhsil alırlar. Demək istəyirəm ki, orta

məktəbdə bünövrəsi sağlam qoyulan uşaqların uğurları təhsilin növbəti pillələrində də davam edir. Xüsusən, olimpiadalar hazırlayan uşaqlar uğur qazanmağın yolunu öyrənir və hətta bunu alışqanlıqə çevirir. Elə özümdən götürürəm. Orta məktəbdə olimpiada qalibi olmaq mənim həyatımda nə qədər böyük rol oynadı. Bu təcrübə sonradan uşaqlarla hazırlıqda da mənim köməyimə gəldi".

"Qəzalı, şəraitəz məktəbdə bu cür yüksək nəticələrə nail oluruq"

İndi Seyran müəllim hər müəllimi özünə rəqib saymır. Hesab edir ki, çalışdığı məktəbin də rayon məktəbləri arasında rəqibi yoxdur: "Xıllı qəsəbəsində məktəbin 1898-ci ildən təməli qoyulub. Bu qədər böyük tarixə malik belə məktəb ölkədə azdır. Bu da bir həqiqətdir ki, ən savadlı, ağıllı adamların olduğu yerdə məktəb açılır. Xıllı da köklü, oxuyanların, ağıllı insanların çox olduğu yer kimi şöhrət qazanıb. Təəvvür edin ki, qəzalı, şəraitəz məktəbdə bu cür yüksək nəticələrə nail oluruq".

Elə bu şəraitlə əldə etdikləri nəticələrə əsaslanaraq deyir: "Rayon məktəblərini özümüzdə rəqib saymıram. Olimpiadalarda, bilik yarışlarında qaliblərdən biri həmişə bizim məktəb olub. Elə bunun nəticəsidir ki, hər zaman olimpiadaya iddialı getmişik. Hesab edirəm ki, müqayisə edəndə, hətta liseylərdə də üstünlüyümüz var. Bir kənd məktəbindən, bir kəndin uşaqlarından neçə istedadlı uşaq tapa və hazırladıra bilərsən ki? Birinin özü oxumaq istəmir, birinin valideyni qoymur. Liseylərdə isə hər yerdən gələnlər olur. Üstəlik, onları oxumağa həvələndirmək üçün xüsusi söhbət ehtiyac yoxdur. Biz isə uşaqlarımızı hazırladırımaq üçün az qala dəridən-qabıqdan çıxırıq".

"Bir də onda ayıldım ki, fizika üzrə olimpiadalar qatılıram"

Olimpiada qalibləri yetişdirən müəllim öz uğurlarından danışarkən müəllimini xatırlayır. Nə qədər qəribə də olsa, müəlliminin onun həyatını dəyişdirdiyini deyir: "Müəllim insanın həyatını, taleyini dəyişmək iqtidarındadır. Uşaqlara fənni məhz müəllim sevdirir. Bunun əksini də məhz müəllim edir. Xatırlayıram ki, anam həkim olduğu üçün mən də həkim olacağdım. Başqa ixtisas barədə düşünmürdüm də. Sevda müəllim məktəbimizə gələndən sonra mənim nəhəng fikrimi, bütövlükdə həyatımı dəyişdi. O, fizikanın tədrisinə başlayandan sonra fizikaya vuruldum. O vurulan-bu vurulan, bir də onda ayıldım ki, fizika üzrə olimpiadalar qatılıram. Halbuki 84-85-ci illərdə çox adam heç bilmirdi olimpiada nədir. Bir sözlə, orta məktəb illərində müəllimin məndə fizika ilə bağlı elə bir təsir buraxdı ki, hələ də onun təsirindən çıxıb bilmirəm".

Müsabiqə çox şeyi dəyişəcək

Seyran Səfərov hesab edir ki, "İstedadlı şagird üçün istedadlı müəllim" müsabiqəsi bir çox şeyi dəyişəcək. Ancaq müsabiqə qaydalarında da dəyişiklik olmalıdır: "Bu müsabiqənin adı xüsusilə uğurludur. İstedadlı şagird üçün istedadlı müəllim mütləq lazımdır. Birmənalıdır ki, istedadlı şagirdlər hər müəllim bacara bilmir. Uşaq olanda elə düşünürdüm ki, müəllim hər şeyi bilir. Əslində isə, belə deyilmiş. Özüm də sonradan anladım ki, müəllim də öyrətmə prosesində öyrənir. Bir çox məsələlər var ki, onu şagirdlərimizlə həll edirik. Təbii ki, bunu hər şagirdlə də etmək mümkün deyil. Əsas odur ki, müəllimin öyrətməyə və öyrənməyə həvəsi olsun".

Şagirdlərin imtahan yükü azaldıldı

← Əvvəli sah.1

R.BİLALQIZI

Məsələ burasındadır ki, məktəblərdə indiyədək həyata keçirilən qiymətləndirmə mexanizmi ilə bağlı çoxsaylı təzadlı fikirlər səsləndirilib. Qiymətləndirmənin şərti xarakter daşması, bu zaman ədalət prinsipinin əksər hallarda pozulması, şagirdə, müəllimə, hətta məktəbə görə dəyişməsi ilə yanaşı, həm də həmin mexanizmin nəzəri cəhətdən yanlış olması barədə müəmmadi fikirlər irəli sürülüb. Yeni qaydalar hazırlanarkən bu məqamlar nəzərə alınub və qarşıya konkret məqsədlər qoyulub. Ümdə məqsədlərdən biri qiymətləndirmə zamanı şagirdlərin imtahan yükünü azaltmaq idisə, ikinci məqsəd qeyri-müəyyən olan bəzi məqamları konkretləşdirmək olub. Bu məqsədə nail olunub: yeni qaydalar sonradan hər hansı mübahisələr ortaya çıxarsa, həll etməyə imkan verəcək.

Qiymətləndirmənin bundan əvvəl müvəqqəti təlimata əsaslandığını nəzərə alsaq, artıq müəllimlər və məktəblər hər bir imtahanı standart qayda əsasında aparacaqlar.

Şagirdləri qiymətləndirməyin 3 yolu

Yeni təsdiq edilən qaydalarda əsas dəyişiklik summativ qiymətləndirmədə nəzərdə tutulsa da, yeni qaydalarda məktəbdaxili qiymətləndirmənin hər 3 növü – diaqnostik, formativ və summativ qiymətləndirməyə önəm verilir. Bunların hər birinin öz dəyəri, çəkisi və şagirdin keyfiyyətli təhsil almasında rolu var. Odur ki, summativ qiymətləndirməyə yanaşı, qiymətləndirmənin digər növlərinə də yeni yanaşmada diqqət göstərilir.

Diaqnostik qiymətləndirmə müəllimin sinifə daxil olduqdan sonra gündəlik vəziyyəti dəyərləndirmək məqsədi ilə apardığı qiymətləndirmədir. Qiymətləndirmənin bu növündən şagirdlərin bilik və bacarıqlarının, o cümlədən maraq və motivasiyasının ilkin qiymətləndirilməsi məqsədi ilə istifadə olunur. Diaqnostik qiymətləndirmə dərslərinin və ya fənn üzrə tədris resurslarında nəzərdə tutulmuş hər bölmənin əvvəlində aparılmalıdır. Müəllimin pedaqoji fəaliyyətinin tərkib hissəsi olan bu qiymətləndirmə hər hansı sənəddə qeyd edilmir. Müəllim bu yolla şagirdlərin mövzuya marağını, hazırlığını, əvvəlki mövzulara dair biliyini müəyyənləşdirir. Jurnalda qeyd edilmədiyindən, yarımillik, illik qiymətləndirmədə nəzərə alınmadığından bu qiymətləndirmə rəsmi sayılmır.

Formativ qiymətləndirmə də rəsmi qiymətləndirmə deyil. Şagirdlə əks-əlaqə qurmaq, onun gündəlik fəaliyyətini izləmək və bu barədə ona məlumat vermək xarakteri daşıyır. Formativ qiymətləndirmə şagird nailiyyətlərinin monitorinqi vasitəsilə tədrisin düzgün istiqamətləndirilməsinə xidmət edir. Bir dərslə müddətində digər müxtəlif fəaliyyətlərin də olduğunu nəzərə alsaq, bütün şagirdlərin formativ qiymətləndirilməsinin aparılması, nəticələrin "Məktəbli kitabçası"nda və müəllimin formativ qiymətləndirmə dəftərində qeyd olunması fiziki olaraq mümkün deyil. Bu səbəbdən də sinif üzrə formativ qiymətləndirmə aparılarsa da, müvafiq planlaşdırmaya əsasən, hər dərslə üzrə 5-8 şagirdin formativ qiymətləndirilməsinin nəticəsi "Məktəbli kitabçası"nda və müəllimin formativ qiymətləndirmə dəftərində qeyd olunur. Formativ qiymətləndirmə vasitəsi kimi testlə yanaşı, yazı işlərindən, çalışmalardan da istifadə edilir.

Summativ qiymətləndirmə isə əvvəlki iki qiymətləndirmə növündən fərqli olaraq, şagirdin fəaliyyətinin izlənməsinin rəsmi qiymətləndirilməsidir. Summativ qiymətləndirmədə təhsilalanlar üçün qiymətləndirmə vasitəsi kimi təkə test deyil, imla, inşa, ifadə, çalışma, məsələdən də istifadə edilir. Bu qiymətləndirmənin nəticəsi jurnalda yazılır, onun əsasında yarımillik qiymət, yarımilliklər əsasında illik qiymətlər

çıxarılır və yekun qiymətlər attestata yazılır. Yeni qaydalara əsasən ən böyük dəyişikliklər qiymətləndirmənin məhz bu növündə edilib.

Summativ qiymətləndirmənin sayı azalıb

Summativ qiymətləndirmə iki formada həyata keçirilir. Onlardan biri kiçik summativ qiymətləndirmədir. İstənilən fənn üzrə hər hansı bölmənin sonunda müəllimin özünün apardığı bu qiymətləndirmə 1 dərslə saatında həyata keçirilir.

Böyük summativ qiymətləndirmə isə məktəb rəhbərliyinin təşkil etdiyi komissiyaya tərəfindən, dərslə saatından kənar vaxtda, yarım ildə bir dəfə aparılır. Bu qiymətləndirmə şagirdlərin bilik və bacarıqları necə mənimsədiyi ilə yanaşı, həm də müəllimin fəaliyyətinə kənardan qiymət vermək xarakteri daşıyır. Bu yolla bütövlükdə məktəbin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinin vahid şkala üzərindən aparılması təmin edilir.

Birinci sinifdə summativ qiymətləndirmə aparılmayacaq

Yeni qaydalarda bu qiymətləndirmənin keçirilməsi qaydasında hər hansı ciddi dəyişiklik yoxdur. Əsas dəyişiklik summativ qiymətləndirmənin sayındadır. Belə ki, artıq birinci sinifdə summativ qiymətləndirmə aparılmır. Birinci sinif şagirdlərinin məktəbə yeni gəldiyi, yaş xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq, onların imtahan edilməsinə qərar verilib. Bu təcrübə Azərbaycanda indi tətbiq edilsə də, dünyada ilk deyil. İnkişaf etmiş təhsil sistemlərində nöinki birincilərin, ümumiyyətlə, ibtidai təhsil pilləsində uşaqların imtahana çəkilməsi təcrübəsindən

Dəyişikliklərdən sonra I sinifdə təxminən 72 qiymətləndirmə azalıb. Ümumiyyətlə, ibtidai təhsil səviyyəsində summativ qiymətləndirmələrin əvvəlki qaydalarla müqayisədə, 100 vahid azalaraq sayı 280-dən 180-ə düşüb. Bundan sonra ümumi orta təhsil səviyyəsində V-IX siniflərdə hər il orta hesabla 25 böyük summativ qiymətləndirmə aparılmayacaq.Yəni, əvvəlki illərdən fərqli olaraq hər sinifdə 25 imtahanın azalması nəticəsində ümumilikdə 125 böyük summativ qiymətləndirmə artıq keçirilməyəcək.

imtahana edilib. Məktəbə gətirdiyi ilk gündən uşaqları rəqəmlərlə qiymətləndirməkdənsə, müxtəlif maraqlı üsullardan istifadə edərək həvəsləndirməyə üstünlük verirlər və bundan müsbət nəticələr əldə edirlər. Odur ki, Azərbaycanda da birinciləri hər hansı formada qiymətləndirmədən azad etməyin onların psixoloji durumuna müsbət təsiri olacağını, bununla da onları stressdən uzaq tutacaqlarını düşünürlər.

Böyük summativ qiymətləndirmələr azaldılıb

Digər siniflərdə isə böyük summativ qiymətləndirmələr tamamilə ləğv edilməsə də, sayı azaldılıb. Belə ki, bu tədris ilindən etibarən V, VI, VII, VIII və X siniflərdə yalnız buraxılış imtahanlarına daxil edilən fənlərdən – Azərbaycan dili (rus dili), riyaziyyat və xarici dil – böyük summativ qiymətləndirmələr keçiriləcək. Bu da şagirdlərin buraxılış imtahanlarına daha yaxşı hazırlaşmalarını təmin etməkdən ötrüdür. Yəni, şagirdin biliyi qiymətləndirilir ki, buraxılış imtahanlarına hazırlığı vəziyyəti müəyyənləşdirilsin və bu barədə ona məlumat verilsin.

3 fəndən savayı, qalan fənlər üzrə böyük summativ qiymətləndirmə aparılmayacaq. Ancaq burada bəzi istisnalar nəzərdə tutulub. Bu istisnalar, əsasən lisey və gimnaziyalar, o cümlədən təmayüllü siniflərin təşkil edildiyi məktəblər üçün nəzərdə tutulub. Belə ki, lisey və gimnaziyalarda V-VIII siniflərdə buraxılış imtahanlarına salınan 3 fəndən savayı, Pedaqoji Şuranın qərarı ilə daha 3 fəndən də böyük summativ qiymətləndirmə aparıla bilər. Həmin fənlər buraxılış imtahanlarına salınmasa da, böyük summativ qiymətləndirmə aparılan

Yeni qaydalar attestasiyanın aparılmasında qeyri-müəyyən olan bəzi məqamları konkretləşdirir

fənlər siyahısına düşə bilər. Bu siyahıda ən çox 3 fənn ola bilər. 1, 2, yaxud 3 fənn üzrə böyük summativ qiymətləndirmə aparılmasına qərar vermək səlahiyyəti isə sözügedən məktəblərin Pedaqoji Şurasının öhdəsinə buraxılıb. Şura həmin fənləri tədris ilinin əvvəlində müəyyənləşdirməli və bunu elan etməlidir. Məktəblilər də, müəllimlər də tədris ilinin əvvəlində əlavə olaraq hansı fənlər üzrə böyük summativ qiymətləndirmə keçiriləcəyindən xəbərdar olmalıdırlar. Qaydalar ilin ortasında təsdiq

liyi və ya yerli təhsil idarəetmə orqanlarında baxılır. Yerli təhsil idarəetmə orqanlarının qərarları ilə razılaşmayan təhsilalanların valideynlərinin və ya digər qanuni nümayəndələrinin Təhsil Nazirliyinə müraciət etmək hüququ var.

BSQ-nin sayı azaldı, KSQ-nin sayı konkretləşdi

Qaydalardakı son dəyişikliyin gözlənilən nəticəsini bəri başdan hesablamaq mümkündür. Bunun üçün əvvəlki qaydalarla dəyişikliklərdən sonrakı qaydaya baxmaq kifayətdir. Məsələn, əvvəlcə şagirdlər bütün fənlər üzrə həm kiçik summativ qiymətləndirmələrə, həm də yarım ilin sonunda böyük summativ qiymətləndirmələrə cəlb olunurdu. Yeni qaydalarda birinci siniflərdə, ümumiyyətlə, qiymətləndirmə aparılmır. II və III siniflərdə isə böyük summativ qiymətləndirmə ləğv edilib. Yalnız müəllim özü kiçik summativ qiymətləndirmə apararaq həmin siniflərdə oxuyan şagirdlərin qiymətini müəyyənləşdirir. İbtidai təhsil səviyyəsində – 4-cü sinif sonunda isə bütün fənlər üzrə məktəb böyük summativ qiymətləndirmə aparır. Ümumiyyətlə, hər təhsil səviyyəsində sonuncu – IV, IX və XI sinfi bitirəndə şagirdlərin bütün fənlər üzrə biliyinin qiymətləndirilməsi məqsədi ilə məktəb rəhbərliyinin böyük summativ qiymətləndirmə keçirməsi məqsəduyğun hesab edilib. Bu da şagirdlərin hansı səviyyəyə uyğun olduğunu müəyyənləşdirməkdən və həmin nəticənin müvafiq sənəddə əksini tapmasından ötrüdür. Bundan başqa, mütəxəssislər hesab edirlər ki, böyük summativ qiymətləndirmənin sayının azalması məktəb rəhbərliyinə imkan verəcək ki, şagirdlərin nəyə qadir olduqlarını müəyyənləşdirib, bunu gələcək planlaşdırmalarında nəzərə ala bilsinlər.

Beləliklə, dəyişikliklərdən sonra I sinifdə təxminən 72 qiymətləndirmə azalıb. Ümumiyyətlə, ibtidai təhsil səviyyəsində summativ qiymətləndirmələrin əvvəlki qaydalarla müqayisədə, 100 vahid azalaraq sayı 280-dən 180-ə düşüb. Bundan sonra ümumi orta təhsil səviyyəsində V-IX siniflərdə hər il orta hesabla 25 böyük summativ qiymətləndirmə aparılmayacaq.Yəni, əvvəlki illərdən fərqli olaraq hər sinifdə 25 imtahanın azalması nəticəsində ümumilikdə 125 böyük summativ qiymətləndirmə artıq keçirilməyəcək. Tam orta təhsil səviyyəsində isə 22 böyük summativ qiymətləndirmə keçirilməyəcək. Bu da şagirdlərin yükünün əsaslı şəkildə azalmasıdır.

Kiçik summativ qiymətləndirmələrin sayı isə artıq konkretləşib. Köhnə qaydalara görə, hər bölmənin sonunda nəzərdə tutulan kiçik summativ qiymətləndirmələrin

sayı ilə bağlı konkret rəqəm göstərilmirdi. Yeni qaydalara görə, müəllim minimum 3, maksimum isə 6 kiçik summativ qiymətləndirmə aparılmalıdır. Keçirilən qiymətləndirmələrin sayı 2, ya da 7 ola bilməz. Kiçik summativ qiymətləndirmələrin hər yarım il ərzində, 3, 4, yoxsa 5, ya da 6 olması fənnin məzmunundan və saatlarından asılı olaraq tənzimlənməlidir. Məsələn, həftədə bir dəfə keçilən fənn üzrə 3 dəfə kiçik summativ qiymətləndirmə aparılması kifayət etdiyi halda, həftədə 5 saat keçilən fənn üçün bu az ola bilər. Kiçik summativ qiymətləndirmələrin sayının çox olması keçilən mövzuları əhatə edə bilməsi ilə yanaşı, şagirdin öz qiymətini düzəltmək şansını artırması baxımından da əhəmiyyətlidir.

Müqayisə etmək imkanı və ədalət

Başqa bir müqayisəyə diqqət edək. İndiyədək birinci yarımillik qiymətlə ikinci yarımillik qiymət əsasında illik qiymət müəyyənləşdirilirdi. Monitorinqlər də göstərib ki, illik qiymət müəyyənləşdirilərkən müəllimlər yanlışlığa yol veriblər. Bu yanlışlığa yol açan səbəblər yeni qaydalarda aradan qaldırılıb. Başqa sözlə, aydınlıq gətirilən ikinci böyük məsələ məhz bununla bağlıdır. Əvvəllər məktəbdə şagirdin birinci yarımillik qiyməti "3", ikinci yarımillik qiyməti isə "4" idisə, məktəb bu qiymətləri toplayıb yarı bölmə, ortaya çıxan 3.5 rəqəmini yuvarlaqlaşdıraraq şagirdə illik "4" qiyməti çıxarırdı. Tutaq ki, orta qiyməti 4.3 olan şagirdə də "4" yazılırdı. Nəticədə yanlış, yanlış olduğu qədər də ədalətsiz qiymətləndirmə ortaya çıxırdı. Yeni qiymətləndirmədə qiymət və bal anlayışının "sərhəd"ləri dəqiq müəyyənləşdirilib. Köhnə qaydalarla faizlə hesablama yeni qaydalarda bal əsasında aparılır. Şagird summativ qiymətləndirmədə bal toplayır, həmin bala əsasən qiymət alır. Jurnalda həm bal, həm də qiymət əksini tapır. Bu isə müqayisə etmək imkanı verir və ədalətliyi təmin edir.

Yeni qaydalar mübahisələr və fikir ayrılıqlarına son qoyacaq

Uzun sözün qısa, yeni qaydalarda mübahisəli hər məqama, hətta qiymətləndirmə imtahanlarında salınan sualların çətinlik səviyyəsi ilə bağlı məsələyə belə aydınlıq gətirilib. Bundan sonra da Azərbaycanda qiymətləndirmə 4 səviyyədə aparılacaq. Suallar da ağırlıq səviyyəsində tərtib ediləcək. Birinci səviyyəyə sinfin yarısının cavablandırıldığı, dördüncü səviyyəyə isə yalnız "5" əlaqə istəyənlərin cavablandıracağı suallar daxil olunaq.

Azərbaycan Dillər Universitetində mediatur

İmtahan prosesində yeniliklər

Niyazi RƏHİMOV

Yanvarın 9-da Azərbaycan Dillər Universitetində (ADU) imtahan sessiyasının gedişini müşahidə etmək məqsədilə KİV nümayəndələri və QHT təmsilçilərinin iştirakı ilə mediatur təşkil olunub.

ADU-nun rektoru, AMEA-nın həqiqi üzvü, Əməkdar elm xadimi Kamal Abdulla KİV nümayəndələri ilə görüşüb. Rektor qonaqlara mediaturda iştirak etdiklərinə görə təşəkkürünü bildirib, onları universitetdə görməkdən şad olduğunu deyib. K.Abdulla KİV-də daim obyektiv xəbərlər və xoş münasibətlə qarşılaşdığını qeyd edib. Universitetdə tədrisin ən ağır dönmənin başladığını bildiren rektor imtahan sessiyası dövründə yarana biləcək neqativ halları dərhal aradan qaldırmaq və müvafiq tədbirlər görmək məqsədilə Operativ Qərargahın yaradıldığını söyləyib. İmtahan sessiyasının təşkilindəki yeniliklərdən söhbət açan rektor imtahanlara ayrılmış vaxtın 3 saata qədər artırılması, tələbələrin müraciətləri

ri əsasında imtahanların nəticələri üzrə apelyasiya ərizələrinə baxılmasının növbəti imtahana qədər təşkil olunması, hər bir imtahan otağında tələbələrə yardım məqsədi ilə lüğət və proqramın qoyulmasından bəhs edib. K.Abdulla valideynlərin imtahan sessiyasını müşahidə etməsinin təşkili ilə bağlı da danışıb. O, valideynlərin imtahanlarda iştirak etmələrinin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Universitetin tədris işləri üzrə prorektoru, professor Əfqan Abdullayev KİV təmsilçilərinə imtahan prosesini barədə məlumat verib.

KİV nümayəndələri və QHT təmsilçiləri imtahan otaqlarında olub, imtahan prosesini izləyiblər.

Öz növbəsində nümayəndələr prosesin təşkili və gedişatından razılıqlarını ifadə ediblər.

Qeyd edək ki, 2018/2019-cu tədris ilinin payız semestrinin imtahan sessiyasının müvafiq təlimatlara və əsasnamələrə uyğun keçirilməsini təmin etmək məqsədi ilə ADU-nun rektoru, AMEA-nın həqiqi üzvü Kamal Abdulla tərəfindən müvafiq əmr imzalanıb.

İmtahan sessiyası əyani şöbədə yanvarın 3-dən fevralın 4-dək davam edəcək.

İmtahanlararası müddət minimum 2 gün, imtahanlara ayrılma vaxtı 3 saat, əlavə vaxta ehtiyac yarandıqı halda nəzərə alınması müəyyənləşdirilib.

Əlavə edək ki, əmrə imtahan sessiyasının mövcud normativ sənədlərə uyğun təşkil olunaraq beynəlxalq təcrübəyə əsaslanması və otaqların imtahan başlanana qədər materialla təchiz edilməsi, biliyin qiymətləndirilməsində obyektivliyi və şəffaflığı təmin etmək, həmçinin imtahanlarda baş verə biləcək neqativ halların qarşısını almaq üçün tədbirlərin görülməsi, sessiya dövründə fənn müəllimlərinin və imtahan nəzarətçilərinin müvafiq izahat işləri aparması, eyni zamanda sessiyanın obyektiv və qaydalara uyğun keçirilməsinə kömək etmək məqsədi ilə tələbə təşkilatlarının imtahanın keçirilməsində iştirakını, valideynlərin imtahan sessiyasını müşahidə etməsinə təmin etmək kimi məsələlər də nəzərdə tutulub.

UNEC-də payız imtahan sessiyasının gedişi izlənilib

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində (UNEC) media nümayəndələri, təhsil ekspertləri və İctimai Nəzarət Şurasının üzvləri payız imtahan sessiyasının gedişini izləyib.

“SABAH” qruplarında aparılan yazılı imtahanda 300-dən çox tələbə iştirak edib. Müşahidəçilər təhsil ocağında imtahan sessiyasının mövcud qaydalara uyğun təşkilini, tələbələrin biliyinin qiymətləndirilməsində şəffaflığın, obyektivliyin təmin olunduğunu, imtahan üçün lazımı şəraitin yaradıldığını bildiriblər.

Onlar tələbələrin imtahan suallarını sərbəst cavablandırmaqlarını, imtahan sessiyasının gedişində nizam-intizam qaydalarına ciddi əməl olunduğunu, eləcə də baş verə biləcək bütün mənfi halların qarşısının alınması üçün lazımı tədbirlərin görüldüyünü də qeyd ediblər.

Nəzərə çatdırmaq ki, ictimaiyyət nümayəndələrinin müşahidəçi qismində iştirakını təmin etmək məqsədilə universitetdə sessiya müddətində bütün imtahanların gedişini izləmək imkanı yaradılıb.

“Uşaqları zərərli informasiyalardan qorumaq üçün provayderlərin üzərinə çox böyük məsuliyyət düşür”

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Azərbaycanda “Uşaqların zərərli informasiyalardan qorunması haqqında” Qanunun qüvvəyə minməsi ilə internet və teleradio məkanında bir çox qaydalar dəyişəcək. Azərbaycan İnternet Forumunun prezidenti Osman Gündüz “Azərbaycan müəllimi” qəzetinə 2020-ci ildən qüvvəyə minəcək qanunla bağlı gözlənilən dəyişikliklərdən danışıb.

– “Uşaqların zərərli informasiyalardan qorunması haqqında” Qanunun qəbulunu zərurətə çevirən səbəblər çoxdurmu?

– İnternet, xüsusən də yüksək sürətli internet kifayət qədər kütləviləşib. Uşaqlarla bağlı informasiya məhsullarının çoxalması, efiərdə uşaqlara birbaşa ziyan vuran verilişlərin artması qanunun hazırlanması və qəbulunu sürətləndirdi. Açıq etiraf etmək lazımdır ki, bu sahədə böyük problemlər var. İnkışaf etmiş ölkələrdə bu problem təxminən 10 il öncə aktual olub. Artıq onlar bu problemləri həll ediblər. Yəni uşaqların zərərli informasiyadan qorunması ilə bağlı həmin ölkələrdə qanunvericilik bazası da, təcrübə də var. Həmin ölkələrdə qanunvericilik olduqca sortdir. Onlar uşaqların informasiya təhlükəsizliyini təmin etmək, internetlə gələn zərərlərdən onları qorumaq üçün kifayət qədər sərt cəzalar müəyyənləşdiriblər.

– “Sərt” qiymətləndirdiyiniz qanunlar hansı ölkələrdədir?

– Amerika, Avropa ölkələrinin əksəriyyətində kifayət qədər mühafizəkar yanaşma var.

– Nədə ifadə olunur bu sərtlik?

– Uşaqların sağlamlığına, psixologiyasına təsir edən biləcək informasiyaların siyahısında. Təsniətləşdirməyə də xüsusi nəzarət olunur. “Zərərli informasiyalar” siyahısından hər hansı biri ilə bağlı

Osman Gündüz: “Gündəlik efiərə baxaraq qanuna zidd olan onlarla veriliş tapa bilərəm”

məlumat yayılırsa, təsnifatlaşdırılmasına xüsusi diqqət yetirilir. Həmin ölkələrdə qanunlardan başqa, ictimai qurumlar, fondların da öz qayda-qanunları, qəti tələbləri var. Tutaq ki, Böyük Britaniyada uşaqları qoruyan bir fond valideynlərə tövsiyə edir ki, uşaqların yataq otağında kompüter, internet ola bilməz. Deməliyəm ki, belə qurumlar valideynlər arasında çox böyük nüfuz malikdir. Həmin ölkələrdə provayderlərə qarşı da sərt tədbirlər görülür. Çünki uşaqları zərərli informasiyalardan qorumaq üçün provayderlərin üzərinə çox böyük iş, məsuliyyət düşür.

– Bu məsələdə Azərbaycan qanunvericiliyini beynəlxalq təcrübə ilə müqayisə etsək, necə qiymətləndirirsiniz?

– Bizim qanunda tamamilə yeni şərtlər müəyyən olunub. Qanunun qüvvəyə minməsi üçün 1 il vaxt verilib. Çünki 2020-ci ildən qüvvəyə minəcək sözügedən bu qanunla bağlı xeyli iş görülməlidir. Bu vaxt ona görə verilib ki, şirkətlər qanunun tələblərini yerinə yetirə bilmək üçün böyük hazırlıq keçməlidirlər. O cümlədən televiziya-

lar buna hazırlaşmalıdır. Hazırda, tutaq ki, bir veriliş gedir. 1 il sonra həmin verilişi təsnifatlaşdırmadan efiərə buraxa bilməyəcəklər. Hətta verilişin təkrarının üzərinə “6+”, “12+” və s. yazmadan efiərə burax-

Böyük Britaniyada uşaqları qoruyan bir fond valideynlərə tövsiyə edir ki, uşaqların yataq otağında kompüter, internet ola bilməz. Deməliyəm ki, belə qurumlar valideynlər arasında çox böyük nüfuz malikdir. Həmin ölkələrdə provayderlərə qarşı da sərt tədbirlər görülür. Çünki uşaqları zərərli informasiyalardan qorumaq üçün provayderlərin üzərinə çox böyük iş, məsuliyyət düşür.

maq mümkün olmayacaq. Odur ki, bunlar indidən oturmağa işləməlidir. Təsniətləşdirmə üçün nə etmək lazım olduğunu artıq düşünməyə başlamalıdır.

Bizim qanunda diqqət çəkən məqamlardan biri məhz televiziya- lardakı verilişlərlə bağlıdır. Onların təsnifatlaşdırılması ilə bağlı qanunda tələb qoyulub. Bunun üçün xüsusi ekspert qrupları fəaliyyətə başlayacaq. Ekspert qrupları xüsusi rəy verən bir qurum olacaq. Hər adama da ekspertlik verilməyəcək. Başqa bir tərəfdən də qaydalar müəyyənləşməlidir və həmin qay-

daları ekspertlər yaxşı bilməlidir. Hansı informasiyanı hansı yaş qrupuna uyğun olduğunu düzgün müəyyənləşməlidir. Ona görə də həm dövlət qurumlarının üzərinə çox iş düşür, həm də uşaqlar üçün informasiya hazırlayanların. Tutaq ki, hamıya gedən internet evində uşaq böyüdən ailəyə gedə bilməz. Odur ki, provayderlər buna hazırlaşmalıdırlar. Valideyn ona müraciət etsə ki, evimə “halal” internet lazımdır, o, həmin müştəriyə çeşidlənmiş məlumatı ötürməyə hazır olmalıdır. Qanun imkan verir ki, müştəri bunu provayderdən tələb etsin. Provayder də qanuna görə, bu tələbi yerinə yetirməyə borcludur. Onun üçün də ona vaxt lazımdır. Çünki hamıya eyni interneti verə bilməz. Məsələn, hər hansı kütləvi informasiya vasitəsinə internet

internet gedir. Amma internet klublarında belə bir süzgec yoxdur.

– Provayderlərə arzulayan hər abonentinə çeşidlənmiş internet verməyə nə mane olur?

– Bunun üçün onlara həm zaman, həm də vəsait lazımdır. Bu müddət ərzində provayderlər öz sistemini, infrastrukturunu buna hazırlamalıdır. Bu isə böyük xərc tələb edəcək. Bilmirəm, bu vəsait necə, kimin tərəfindən həll ediləcək. Provayderin bu xərcini kim ödəyəcək, özü, yoxsa dövlət. Ehtiyat edirəm ki, xərclər provayderlərin öz üzərinə düşdüüyü təqdirdə bunu internetin qiymətini artırmaq- la tənzimləsənlər. Hansı ki, biz bunu yolverilməz hesab edirik. Fikrimcə, aidiyyəti qurumlar bunu diqqətdə saxlamalıdır.

– Ekspertlərin və ekspert təşkilatlarının reyestrinin aparılmasını, onların fəaliyyətinə nəzarəti müvafiq icra hakimiyyəti orqanının həyata keçirməsi icra orqanlarından asılılıq yarada bilərmi?

– Əlbəttə, informasiya istehsalçıları üçün ciddi başağrıları yarana bilər. Bu, bir az həssas mövzudur. Ölkə qanunvericiliyində uşaqlar üçün qadağan olunan mövzular var. Tutaq ki, pornoqrafiya, erotika, terrorizm, ekstremizm həmin siyahıda yer alıb. İnformasiya hansısa bir məsuliyyətsiz, yaxud başqa məqsəd güdən məmurun əlinə keçərsə, problemlər yaşana bilər. Ancaq ümid edirəm ki, müvafiq icra qurumları ekspert surları, əsasnamələr yaradacaq. Həmin əsasnamələrin qəbulundan çox şey asılı olacaq. Çərçivələr necə müəyyən oluna- caq? Ekspertlərə status necə veriləcək? Bunlar cavabından çox şey asılı olan əsas məsələlərdir. Tutaq

ki, kim “6+”, kim “12+”, yaxud “18+” vermək səlahiyyətinə malik olacaq? Hesab edirəm ki, aidiyyəti qurumlar komissiya yaratmalı ola- caqlar. Məsələn, Ailə, Qadın və Uşaq Hüquqları üzrə Dövlət Komitəsi, Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi bunu edə bilər. Yaxud səhiyyə ilə bağlı, texniki-texnoloji məsələlər ola bilər... Bu baxımdan, ixtiyarı bir quruma vermək, düşünürəm ki, riskli ola bilər. İlk növbədə qaydaları, əsasnaməni, ekspertlərə verilən şərtləri müəyyən etmək lazımdır. Ekspert dəqiq bilməlidir ki, hazırlanan material, tutaq ki, 6 yaşından yuxarı olan uşaqlar üçündür və ona 6 yaşından aşağı uşaqlar baxarsa, onlara hansı ziyan gələ bilər?

– Onun necə müəyyənləşdiriləcəyi ballıdırmi?

– Uşaq hüquqları ilə bağlı Konvensiyada, “Uşaqların zərərli informasiyalardan qorunması haqqında” Qanunda, digər hüquq aktlarında bu məsələlər müəyyən qədər tənzimlənilib. Məsələn, pornoqrafiya və erotika hüquqda tam fərqli anlayışlardır. Bu, həssas məsələdir və düşünürəm ki, ekspertlərin statusunun müəyyən olunması ilə bağlı məqamlar üzərində ciddi işləmək lazım gələcək. Çünki televiziyalarda mütəmadi olaraq istifadə olunan nəhəng informasiya resursları var. Gündəlik efiərə baxaraq “Uşaqların zərərli informasiyalardan qorunması haqqında” Qanunun tələblərini pozan, bu qanuna birbaşa zidd olan onlarla veriliş tapa bilər. Həmin verilişlər bir il sonra da davam edərsə, sərt cəzalar tətbiq ediləcək, hətta verilişləri saxlanacaq.

– Dünya təcrübəsində bununla bağlı cəzalar böyükdür?

– Dünya təcrübəsində çox böyük məbləğlər nəzərdə tutulub. Bununla bağlı Azərbaycanda da İnzibati Xətalər Məcəlləsinə dəyişikliklər ediləcək.

Sakit, imtahan gedir!

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində qiymət almağın bir yolu var

Yanvarın 4-dən Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində payız semestrinin imtahan sessiyasına start verilib. Universitetin auditoriyalarında hər gün yüzrlərlə tələbə ötn bir neçə ayda əldə etdikləri bilik və bacarıqları nümayiş etdirirlər. Qazandıqları nəticələrlə öyünənlər də var, "1 bal nə idi ki..." deyib təhsil aldığı universitetdən güzəşt gözləyənlər də.

Onlar üçün adi həyəcanlı imtahan günlərindən biri idi. Amma gələnlər qonaqlar bu həyəcanı bir az da artırdı. Baxmayaraq ki, onlara görə imtahan üçün ayrılan zaman 5 dəqiqə uzadıldı.

Millət vəkili, təhsil üzrə ekspertlər, ictimaiyyət nümayəndələri, KİV rəhbərlərindən ibarət böyük bir heyət Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin qonağı idi. Qonaqları universitetin rektoru Gülçöhrə Məmmədova özü qarşıladı. Ali təhsil ocağında təhsilalanlar üçün yaradılan şəraitdən danışdı, tətbiq edilən sərt qaydalarından da.

Ruhhiyyə DAŞSALAHLI

"Lester Universiteti AzMİU-nun hazırlığını öz hazırlığına bərabər tutur"

Gülçöhrə Məmmədova söhbət əsnasında bildirdi ki, ötn illər ərzində universitetdə qeydə alınan ən böyük yeniliklərdən biri oğlanların təhsil aldığı universitet kimi tanınan AzMİU-da artıq qızların sayının çoxalmasıdır. Belə ki, son göstəricilərə görə, təhsilalanların 30 faizi qızlardır.

Bu illər ərzində universitetin beynəlxalq əlaqələri də genişləni. Xüsusən, memarlıq fakültəsi bu istiqamətdə fərqlənir. Böyük Britaniyanın Lester Universiteti, İtaliya ilə memarlıq və dizayn üzrə qurulan ikitərəfli əməkdaşlıqdan danışan rektor bir yeniliyi də çatdırdı. Onun sözlərinə görə, Lester Universiteti AzMİU-nun hazırlığına bərabər tutur. "Bu, o deməkdir ki, Lester Universiteti AzMİU-nun hazırlığını öz hazırlığına bərabər tutur".

Gülçöhrə Məmmədova Milan Politeknik Universiteti ilə genişlənen əlaqələr və nəzərdə tutduqları yenilik barədə də məlumat verib: "Milan Politeknik Universitetinin tədris proqramını tətbiq etməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Mütəmadi olaraq oradan müəllimlər gəlir, bizdən ora gedənlər olur. İkili diplom proqramının tətbiqi barədə düşünürük".

Dərslikləri öz müəllimlərimiz hazırlayır

Rektor universitet tələbələrini dərslik çətinliklərini də dilə gətirib. Baxmayaraq ki, bunu müxtəlif yollarla təmin etməyə çalışırlar, ancaq yenə də tələbələr dərsliklə bağlı narahatlıq yaşayırlar. Universitet müəllimlərinin hazırladığı kitablar və tərcümə edilən dərslik nümunələri olsa da, bu, dərslik problemini həll etmir. Mövcud boşluğu bir az da müəllimlərin mühazirələri ilə doldurmağa çalışırlar. Müəllimlərin elektron mühazirələri təhsil müəssisəsinin sayına yerləşdirilir. Rektor əlavə edib ki, başqa kitabxanalarla qurulan əməkdaşlıqlarla da tələbələrini dərsliyə olan tələbələri ödənilir.

Yüksək indeksli jurnallarda çap olunanlara mükafat

AzMİU daha bir önəmənən əsasını qoyub. Müəllim və tələbələrini həvə və marağını artırmaq məqsədi ilə yüksək indeksli jurnallarda çap olunmalara universitetin hesabına mükafat ayrılıb. Mükafatın məbləğinə gəlincə, bu, harada çap olunmağından asılı olaraq, 200-700 manat arasında dəyişir.

"Hamı bilməlidir ki, bu universitetdə qiymət almağın bir yolu var"

Gülçöhrə Məmmədova payız imtahan sessiyasının təşkili və gedişatından danışdı. Onun sözlərinə görə, AzMİU-da keçirilən imtahanlarda şəffaflığın təmin olunması məqsədi ilə hər kəsin iştirakı təmin olunma

lır: "Təbii ki, istənilən şəxsin istənilən vaxt imtahanlara girməsi mümkün deyil. Ancaq arzulayan şəxslər imtahanda iştirak istəyini bildirirsə, bu, təmin edilə bilər. Məsələn, universitetin rəsmi saytında valideynlərə müraciət edərək, belə bir istəkləri varsa, təmin edə biləcəyimizə dair müraciət yerləşdirmişik".

Rektor bildirib ki, sessiya zamanı tələbələrini biliyinin düzgün qiymətləndirilməsi üçün bütün tədbirlər görüldü: "Çalışırıq ki, hər kəs ədalətlə qiymətləndirilsin. Ən əsası, hamı bilməlidir ki, bu universitetdə qiymət almağın ancaq bir yolu var".

İmtahanlar zamanı daxil olan şikayətlərin operativ araşdırılması, vaxtında həll edilməsi məqsədi ilə qərarlaşdırılıb. Rektor sədr olduğu Münaqişə komissiyasının da fəaliyyətinə toxunub. İmtahan nəticələrindən narazı qalan tələbələr Apelyasiya Komissiyasına müraciət edib şikayətlərini həll edə bilərlər. "Universitet əməkdaşlarından ibarət, rəsmi qaydada təyin olunmuş qeyri-ixtisasdan olan nəzarətçilər və imtahan rəhbərləri tərəfindən imtahanların gedişinə ciddi nəzarət edilir. Yazılı imtahanların nəticələrinin şifrələnməsi, işlərin qiymətləndirilməsi, bütövlükdə yoxlama prosesinə nəzarət etmək üçün həmin otaqlarda müşahidə kameraları quraşdırılıb. Mən imtahanları həm birbaşa izləmək imkanına malikəm, həm də kameralar vasitəsi ilə imtahan zallarında baş verənləri görə bilərəm".

Gülçöhrə Məmmədova qonaqlara tələbələrini mübarizə ruhundan da danışdı. Təhsil alan 7000 tələbənin hüquqlarına hörmətlə yanaşdıqlarını, həmin tələbələr də öz haqlarını yaxşı bildiklərini və qoruduqlarını qeyd edib: "AzMİU tələbələri öz haqlarını tələb etməyi yaxşı bacarırlar. Ərizə yazmaqdan, apelyasiyaya müraciət etməkdən qorxmurlar".

Rektor bu fikrini təsdiq edən sübutu ötn semestrə aid rəqəmlərlə ifadə edib: "Ötn semestr 500 nəfər apelyasiya şikayəti verdi. Onlardan 60 şikayət təmin edilib. Yəni, həmin tələbələrini qiyməti düzəldilib. Bu rəqəm elə təəvvür yaratmamalıdır ki, imtahanlarda qayda pozuntusu, ədalətsizlik çox olur. Əslində, bu, elə də böyük rəqəm deyil. 7000 tələbəmiz imtahan verir. Hər tələbənin 6 imtahan verdiyini nəzərə alsaq, bu, 42 min imtahan deməkdir. 42 000 imtahan nəticəsindən 500 apelyasiya şikayəti böyük rəqəm deyil. Başqa bir tərəfdən, müraciətlər, apelyasiya şikayətləri sadəcə qayda pozuntusu ilə bağlı olmur".

AzMİU-nu seçən yüksəkballı uşaqların sayı artır

Millət vəkili Aydın Mirzəzadə bildirdi ki, AzMİU-da 7000 tələbənin təhsil alması bu sahədə ixtisaslı kadrlara ehtiyac olduğunun bir göstəricisidir. Ölkəmizdə tikinti, layihələndirmə sahələrində çalışdıqların 90 faizdən çoxu milli kadrlardır. A.Mirzəzadə universitetdə əldə etdiyi rəqəmlərə əsaslanaraq bu sahəyə artıq daha yaxşı kadrların cəlb olunduğunu vurğuladı: "Müasir tələblərə uyğun kadr yetişdirən universitetə yüksəkballı uşaqlar gəlir. Burada əldə etdiyim rəqəmlərə görə, universitetə daxil olan təhsilalanların 20 faizi 600-dən yuxarı bal toplayanlardır".

Müşahidəçilər AzMİU-nu otaq-otaq gəzdi

Tədbir iştirakçıları çay süfrəsindən qalıb birbaşa imtahan zallarına yollandılar. Universitet rəhbərliyi qonaqları ilə birgə imtahan prosesini müşahidə etdi, yazılı imtahan işlərinin kodlaşdırılması otağında oldu.

Burada qonaqlara bildirildi ki, imtahan başa çatdıqdan sonra cavablar kodlaşdırılır və yoxlanılması üçün müəllimlərə verilir. Cavablar 2-3 gün ərzində elan edilir və tələbənin elektron kabinetində əks olunur. Həmin cavabla tələbə deyil, elə valideyni də tanış ola bilər.

İmtahan zallarındaki dərin sükutu içəri daxil olması ilə pozan qonaqlar tələbələrini imtahanların gedişinə münasibəti ilə də maraqlandırdılar.

"Üzərində işlədiyim layihələr bu sahədə sadəcə təcrübə qazandırmayıb, həm də..."

Zərifə Müslümsadə AzMİU-da Memarlıq ixtisası üzrə təhsil alır. IV kurs tələbəsidir: "Orta səviyyədə oxuyuram. Hesablamalarımıza görə, "B" səviyyəsində bitirəcəyəm ali məktəbi. İndiyədək bir dəfə kəsilmişəm. Kəsirimi düzəltmək üçün hər cür imkan yaradılıb. Bir ali məktəbdə oxuduğumu, bunun məsuliyyətini də, üstünlüyünü də hiss edirəm. İstehsalatda oluruq, layihələr üzərində işləyirik. Təhsil aldığımız müddətdə üzərində işlədiyim layihələr mənə bu sahədə sadəcə təcrübə qazandırmayıb, fikrimcə, onlar gələcəkdə də çox işimə yarayacaq".

"Apelyasiya şikayətim təmin olunmadı"

Bu imtahan zamanı bir neçə ixtisas üzrə imtahan gedir. Məsələn, Səid Rəhimi İnşaat-Tehnologiya fakültəsinin IV kurs tələbəsidir. Materialsünaslıq mühəndisliyi ixtisası üzrə təhsil alır. Özü oxuyan tələbə olmasa da, oxuyan üçün universitetdə hər cür şərait olduğunu deyir. Ötn semestrəndən iki kəsiri qalıb. Onu da bu il bağlamaq niyyətindədir. Kəsirimi düzəltmək üçün hər cür şərait yaradıldığını iddia edir: "Bu məsələdə problemimiz olmur. Kəsir olan fənn üzrə oxuyub yenidən imtahan veririk. Qrafikimiz qurulmasında, kreditin vaxtında verilməsində müəllimlərimiz, dekanatlıq əlindən gələni əsirgəmir".

Səid Rəhiminin də əksər tələbələr kimi Apelyasiya komissiyasına yolu düşüb. Ancaq, necə deyərək, haqsız durumuna düşüb: "Bir dəfə apelyasiya şikayəti vermişəm. Amma şikayətim təmin olunmayıb. Təəssüf ki, bizim universitetdə güzəşt olmur. Balımın artırılması üçün müraciət etmişdim. Amma təmin edilmədi".

"Müəllimlərimiz deyir ki..."

Bu gün Aynurə Əhmədovə də imtahan verir. İnşaat-Tehnologiya fakültəsində fəvqəladə hallar və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi ixtisası üzrə təhsil alır. İxtisasını təsədüfən seçənlərdəndir. Deyir ixtisasını seçərkən təhsilini bitirib nə işlə məşğul olacağı ilə maraqlanmayıb. Belə məlum olur ki, bunu hələ də bilmir: "Müəllimlərimiz deyir ki, magistr təhsili alıb leytenant rütbəsində Fövqəladə Hallar Nazirliyində də işləyə bilərəm, müəllimlik də edə bilərəm. Mən leytenant olmaq istəyirəm. Həm maası çoxdur, həm də işi asan olur. Deyirlər ki, iş tapmaq çətin olmayacaq".

Amma müəllimlərdən eşitdiyi bu vədlərin doğru olub-olmadığını bilmək üçün III və IV kursu tamamlamaq lazımdır: "Hazırda III kursda oxuyuram. Dərslər çətin deyil. Əvvəlki 4 semestr ərzində orta məktəbdə keçdiyimiz fənlər üzrə təhsilimizi davam etdirdik. Artıq ixtisasımız üzrə dərslərimiz başlayıb. Bu ixtisas üzrə oxumaq maraqlıdır".

İndiyədək cəmi 1 kəsiri olub: "II kursda oxuyanda, yay semestrində kəsildim. Bu yay kəsirimi düzəldəcəyəmi düşünürəm. Bir dəfə apelyasiya da vermişəm. Balm çatdırdı. I bal güzəşt edilməsi üçün müraciət etdim, təmin edilmədi".

İmtahan qaydalarını pozanlar

"Qaydalar pozulmaq üçündür" fikrinə inanana hər zaman hər yerdə rast gəlinir. Ən çox da imtahanlarda. Odur ki, hər imtahan mütləq qaydalara məhəl qoymayanlar və bu özbəşməliyə görə cəzalanırlar olur. Bu gün də cəza alanlar, imtahan yarımçıq çıxarılanlar olub. Məsələn, təsviri incəsənət fənni üzrə imtahan bir tələbə kənarlaşdırılıb. Türkiyə vətəndaşı olan tələbənin nəticələri də ləğv edilib. Test İmtahan Komissiyasının rəhbəri Nigar Abbasovanın sözlərinə görə, imtahan zamanı qadağan edilən davranışlarla bağlı tələbələr əvvəlcədən məlumatlandırılıb. Xəbərdarlıqlara baxmayaraq, imtahan zamanı telefonda istifadə edən, hətta üzərində telefon aşkarlanan tələbələr cəzalandırılıb. İmtahanda tələbənin üzərində aşkarlanması ağır cəzaya səbəb olan amillərdən biri də "şparqalka"dır. AzMİU-nun tədris işləri üzrə prorektoru Akif Qasimov əlavə etdi ki, imtahan qaydalarının pozulmasında ən ağır cəza "şparqalka" ilə bağlı tətbiq edilir: "Tələbənin əlində "şparqalka" tutulduğu, sorğusuz-sualsız həmin tələbənin nəticələri ləğv edilir. Onun hətta apelyasiya şikayətinə də baxılmır".

Tələbə haqlıdırsa...

Nigar Abbasova onu da bildirdi ki, imtahan prosesində tələbələrini sualı yaranarsa, dərhal müdaxilə olunur və müvafiq qaydada məsələ həll edilir. Bunun üçün yan otaqda imtahan keçirilən ixtisas üzrə müəllimlər oturub. İmtahan başa çatandan qəzələyən müəllimlər yan otaqda cavablandırmaq üçün buradadırlar.

Maraqlıdır, bəs, tələbənin sualı anlamaması, yaxud sualın səhv olduğunu aşkarlaması kimi məsələlər necə həll edilir? Nəzarətçi müəllim etiraf edib ki, imtahanlarda sualların qoyulmasında səhv ola, yaxud verilən şəkildə aydın görünməyə bilər. Bu zaman həmin sualın balı tələbənin keyrinə hesablanır.

AzMİU təəccübləndirdi

Millət vəkili Fazil Mustafa Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetində gördüklərindən təəccübləndiyini gizlətməyib: "Bu cür təəvvür etmədim. Yüksək səviyyəli iş, müsbət dəyişikliklər var. Bunlar açıq təqdim edilməlidir. Təqdim etməkdən çəkinmək lazım deyil".

Təhsil üzrə ekspert Etibar Əliyev də bu mediaturla bağlı maraqlı təəssüratı olduğunu bildirdi: "Ən maraqlı o idi ki, tələbələrini hamısı imtahan prosesində fəal görünürdülər. İmtahan zallarında ayrı-ayrı ixtisasdan imtahan təşkil edilməsi köçürmə ehtimalının da qarşısını alır".

Memarlıq fakültəsində

İctimaiyyət nümayəndələri AzMİU-nun Memarlıq fakültəsinin yeni binası ilə də tanış oldular. Onlar layihələndirmə dərslərini qiymətləndirməsi otağına baş çəkib, tələbələrini işlərinə baxdılar.

Memarlıq fakültəsinin dekani Zahidə Məmmədova qonaqlara məlumat verdi ki, yeni bina dizayn ixtisası üzrə tədris aparılır. Auditoriyalardan savayı, hər mərtəbədə 5 otaq olmaqla 15 xüsusi layihə otağı var. Bu otaqlarda tələbələr layihələr üzərində işləyirlər. Dizaynı tamamilə universitetin özünə aid olan yeni bina özünəməxsusluğu ilə seçilir.

Nilgün Baxşıyeva Memarlıq fakültəsinə dizayn ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrəndir. Birinci kursda oxuyan AzMİU tələbəsi gözlədiyinin əksinə olaraq, o qədər də ağır olmayan tədris prosesi, çox maraqlı tələbəlik həyatı və təzyiqli imtahan mühiti ilə qarşılaşdığını deyib: "Hələlik yazılı imtahan verməmişik. Azərbaycan tarixi və mülki müdafiədən test imtahanımız olub. Bundan sonra informatika üzrə açıq tipli imtahan olacaq. İmtahan şəraiti çox yaxşıdır. Çox sərbəst imtahan verdik. Bundan əvvəl Azərbaycan tarixindən, mülki müdafiədən və dizayn əsaslarından imtahan verdik. Əksəriyyətimiz imtahanları uğurla başa vurduq".

Qabiliyyət imtahanı verməyən qabiliyyətli tələbələr

Daha bir otaq. Düzülmüş əl işlərinə müəllimlər müzakirə edirlər. Məlumat verirlər ki, şəhərsalma ixtisası üzrə təhsil alan I kurs tələbələrini işini qiymətləndirirlər. Onların sözlərinə görə, universitetdə şəhərsalma ixtisası üzrə tədris 2 ildir həyata keçirilir. Bu ixtisas üzrə qəbul imtahanlarında qabiliyyət imtahanı tələb edilmir. Buna baxmayaraq, imtahanlarda tələbələr yaxşı nəticələr göstərirlər: "Cəmi 3 aydır öllərinə qəlmə alıb şəkildə çəkiblər. İmtahanın nəticələrinə görə keçməyəcək. "3"-dən aşağı qiymət alacaq iş yoxdur. I kurs şəhərsalma ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrini gözlədiyimizin əksinə olaraq yaxşı nəticə göstərirlər".

Və son...

Daha bir önəmənən infotur başa çatdı. Bu dəfə də AzMİU-nun ictimaiyyət nümayəndələrinə çatdırmaq istədiyi çoxlu yeniliyi oldu. Universitet budəfəki ictimai baxışdan da uzağa, alınacaq çıxdı.

İmtahanlar isə davam edir. Bu isə o deməkdir ki, gərginlik də, sətir imtahan qaydalarını pozmağa cəhdlər də davam edəcək. Bu prosesin şahidi olmaq istəyənlər üçün isə AzMİU-nun və bütövlükdə ölkəmizdəki bütün ali təhsil müəssisələrinin qapıları ictimaiyyət nümayəndələrinin, maraqlanan hər kəsin üzünə açıqdır. Buyurun, o açıq qapılardan girin və keyfiyyətli təhsilin ünvanını bir-bir kəşf edin.

Ömrünün 40 ilini uşaqlara həsr etmiş müəllim

Samirə KƏRİMOVA

Müəllim ömrünü bəzən yanar şama bənzədirlər. Şam yandıqca ətrafa işıq saçdığı kimi bu peşənin sahibləri də özlərini şam kimi əridərək ətrafı nurlandırmaqla neçə-neçə insanın həyat yolunu işıqlandırır. Böyüməkdə olan gənc nəslin təlim-təربiyəsi ilə məşğul olan Fənarə Abbasova da ömrünün 40 ilini uğurlu pedaqoji fəaliyyəti ilə balaca fidanların yüksək savad almasına həsr edən məhz belə pedaqoqlardan biridir. O, 1959-cu ildə Xanlar rayonunun (indiki Göygöl) Qarabağlar kəndində anadan olub. Məhsəti Gəncəvi adına Gəncə Dövlət Pedaqoji Məktəbini, daha sonra Kirovabad Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki Gəncə Dövlət Universiteti) ibtidai təhsilin pedaqogikası və metodikası fakültəsini bitirib. İlk əmək fəaliyyətinə 1978-ci ildə Qarabağlar kəndində ibtidai sinif müəllimi kimi başlayıb. Ailə vəziyyəti ilə bağlı Bakıya köçən Fənarə müəllim buradakı 272 və 158 nömrəli tam orta məktəblərdə çalışıb. 1992-ci ildən isə taleyini Bakıdakı 286 nömrəli tam orta məktəblə bağlayıb.

“Uşaqları çox sevirem. Bu sevgi, eyni zamanda müəllimlik sənətinə olan heyranlığım məni həmin peşəyə ürkədən bağlanmağıma səbəb oldu”, - deyir Fənarə müəllim. Onun ibtidai sinif müəllimi kimi fəaliyyəti dövründə 8 buraxılışı olub. Şagirdlərinin, demək olar ki, böyük əksəriyyəti ölkəmizin müxtəlif ali məktəblərində təhsil alıblar. İbtidai sinif təhsilin təməli olduğundan onun bünövrəsinin sağlam qoyulması müəllimə, ilk

növbədə, savad və yüksək peşəkarlıq tələb edir. Bunu yaxşı bilən təcrübəli pedaqoq öz fəaliyyətini günün tələbləri səviyyəsində qurur. Dərslərində müasir təlim metodlarından səmərəli şəkildə istifadə edən F. Abbasova bu günün şagirdlərinin oxumağa, bilik, informasiya əldə etməyə maraqlı olduğunu söyləyir: “Artıq 40 ildir ki, müəllimlik fəaliyyəti ilə məşğulam. Bu illər ərzində neçə-neçə şagirdin ilk müəllimi olmuşam. Yax-

şı bilərəm ki, böyüməkdə olan nəslin savadlı, bacarıqlı, eyni zamanda gələcəkdə əsl vətəndaş kimi formalaşması biz ibtidai sinif müəllimlərimizdən asılıdır. Məhz hər bir şagirdi anlamaq, yüksək bilik vermək, onlarda bacarıq və yaradıcılıq qabiliyyətini formalaşdırmaq olduqca vacib amildir. Onu da xüsusən qeyd edirəm ki, yeni təlim metodları təhsilin məzmununu daha yaxşı mənimsəmək və şagirdlərin təfəkkür prosesini inkişaf etdirmək baxımından çox faydalıdır. Mən də bir müəllim kimi yeni texnologiyalardan istifadə edərək dərslərimi daha maraqlı etməyə çalışır, şagirdlərimi sağlam mühəkimələr irəli sürməyə sövq edirəm”.

Müasir təhsilə verilən tələbləri yaxşı bilən pedaqoq dərslərini tam fəallıq şəraitində keçir. Belə ki, dərslərində onunla bərabər şagirdlər də yaradıcılıq axtarışında olurlar ki, bu da son nəticədə uşaqlarda müstəqil düşüncə tərzini formalaşdırır və onlarda təşəbbüskarlığa, yeniliyə meyilliliyi gücləndirir.

Biliyin passiv deyil, fəal öyrənmə prosesində daha səmərəli əldə edilməsi fikrini öz fəaliyyətində əsas tutan Fənarə müəllim hər hansı mövzunu keçərkən bütün şagirdlərin fəallığını təmin etməyə, eyni zamanda onların yaradıcılıq qabiliyyətlərini inkişaf etdirilməsinə nail olur. Təbii ki, bu da şagirdlərin böyük əksəriyyətinin tam hazırlıqlı olmasına gətirib çıxarır.

Fənarə müəllim fəaliyyətində müəllim-şagird-valideyn münasibətlərinin düzgün qurulmasına da xüsusi önəm verir: “İndiki dövrün uşaqlarının demək olar ki, əksəriyyəti məktəbə hazırlıqlı gəlir. Onların düşüncə qabiliyyəti, intellektual səviyyəsi daha yüksəkdir.

Fənarə Abbasova: “Hər dərsim mənim üçün ilk dərs kimidir”

Uzunillik təcrübəyə əsasən onu deyər bilərəm ki, daim valideyn nəzarəti altında olan şagirdlərlə işləyərkən daha yaxşı nəticələr əldə etmək olur. Valideyn və müəllim birgə fəaliyyət göstərməlidir. Bu zaman uşağın inkişafı hərtərəfli olur. Necə deyirlər, tək əldən səs çıxmaz. Valideynlər də uşaqlara daha çox vaxt ayırmalı və qayğı göstərməlidir. Çünki müasir dövrümüzün uşaqları müstəqil fikir söyləməyi bacarırlar və bu zaman valideynlərinin onların fikirlərinə, arzularına hörmətlə yanaşmasını istəyirlər. İstər müəllim, istərsə də valideyn tərəfindən tətbiq edilən zorakılıq üsulları vəziyyəti düzəltmək əvəzinə uşağın qüsurları artırır və davranışlarını mənfi təsir göstərir. Uşaqlar tərifi daha çox sevir, onları yeri gəldikcə motiv-

ləşdirmək, həvəsləndirmək lazımdır. Balacalarımızı cəsarətləndirmək, onlarla dostcasına davranmaq daha effektivdir”.

Fənarə müəllimin fəaliyyəti ilə yaxından tanışlıq, söylədiyi fikirlər onun öz peşəsinə, sözün əsl mənasında, vurğunluğundan, daim öz üzərində çalışmasından xəbər verir. “Hər dərsim mənim üçün ilk dərs kimidir”, - deyən təcrübəli pedaqoq hər dəfə sinfə eyni həvə, eyni şövqlə daxil olduğunu bildirir. Bu illər ərzində qazandığı ən böyük mükafat isə şagirdlərinin sevgisi və ona qarşı olan hörmətdir. Yenəcə qədəm qoyduğumuz 2019-cu ilin yanvarın 4-də 60 yaşına tamam olan Fənarə Abbasova həm də qeyd etdiyimiz kimi 40 ildir pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olur. Elə bu münasibətlə qələmə al-

dığımız yazını da təcrübəli pedaqoqun öz fikirləri ilə tamamlamaq istədik: “Geriyə dönüb baxdıqda müəllimlik sənətinə seçməklə heç də yanlışlığımı görürəm. Bu gün yetirmələrimin müxtəlif vəzifələrdə, hər hansı bir mövqə sahibi olduğunu görərkən onların üzərində çəkdiyim əziyyətin hədəf getmədiyindən fəxrət hissi keçirirəm. Balaca fidanları qollu-budaqlı, kök salmış ağac kimi görmək məni sevindirir. İllər ötsə də, onların məni unutmaması və görüşərkən “əziz müəllimimiz”, - deyər müraciət etmələri məni çox qürurlandırır”.

Bəli, Fənarə müəllimi hamı çox sevir, çünki bu gözəl pedaqoq səmimiyyəti və mehribanlığı ilə onu yaxından tanıyanların, xüsusilə şagirdlərinin qəlbində doğma bir insana çevrilməyi bacarıb.

Xarici dil müəllimləri üçün seminarlar

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin tabeliyindəki ümumi təhsil müəssisələrinin xarici dil müəllimləri üçün seminarlar keçirilib.

Təlim Dəstək Mərkəzi tərəfindən təşkil olunmuş seminarların əsas məqsədi ingilis və rus dili fənlərinin tədrisi prosesində müasir təlim texnologiyalarından istifadə, fənlərin dinləyib-anlama, oxuyub-anlama məzmun xətti üzrə standartlarının reallaşdırılması zamanı müəllimləri düşündürən məsələlərin həlli istiqamətində onlara metodiki dəstək göstərilməsi, dərs prosesinin daha səmərəli təşkilinə dair zəruri məlumatların çatdırılmasından ibarətdir.

Paytaxtın 12 inzibati rayonu üzrə təşkil olunmuş seminarlarda dinləyib-anlama məzmun xətti üzrə şagirdlərin sadə sualları cavablandırmaq, müraciətlərə uyğun tapşırıqları ardıcıl icra etmək, dinlədiyi mətdəki fakt və ha-

disələri qruplaşdırmaq, ümumiləşdirmələr aparmaq kimi bacarıqlarının yoxlanılması ilə bağlı standartlara uyğun nümunələr təqdim olunub.

Şagirdlərin dinləyib-anlama, təhlil etmə bacarıqlarını yoxlamaq və inkişaf etdirmək məqsədilə verilən tapşırıqların icrasında ehtiyac yaranıqda müəyyən avadanlıqlardan, audio materiallardan istifadə etmək barədə seminar iştirakçılarına məsləhətlər də verilib.

Eləcə də tədris prosesinin daha da təkmilləşdirilməsi istiqamətində səmərəli fikir mübadiləsi aparılıb, müəllimlərin rəy, təklif və tövsiyələri dinlənib.

Xarici dilin daha mükəmməl mənimsənilməsi üçün şagirdlərin dinləyib-anlama bacarığının inkişaf etdirilməsi istiqamətində müvafiq tövsiyələr verilib, müəllimləri maraqlandıran suallara cavablandırılıb.

Uğur üçün tədris

“Uğur üçün tədris” (SPEX) layihəsi çərçivəsində Dil təkmilləşdirmə təlimləri keçirilib.

Dil təkmilləşdirmə təlimlərinin həyata keçirilməsində əsas məqsəd müəllimlərin İngilis dilində danışıq sərəşəsinin artırılması, dil və tədris bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi və onların əldə etdikləri nəzəri biliklərin dərslərdə tətbiqinin daha da inkişaf etdirilməsindən ibarətdir.

“British Council” təşkilatının peşəkar təlimçiləri tərəfindən aparılan təlimlər Beynəlxalq Aptis imtahanı-

nın nəticələrinə əsasən, Yasamal, Nizami, Nərimanov və Nəsimi rayonları üzrə müəyyən edilmiş təlim mərkəzlərində həyata keçirilib.

Dil təkmilləşdirmə təlimlərini uğurla başa vuran müəllimlər “Uğur üçün tədris” (SPEX) layihəsinin növbəti mərhələsi olan Metodologiya təlimlərinə cəlb olunacaqlar.

Qeyd edək ki, “Uğur üçün tədris” (SPEX) layihəsi Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi və “British Council” təşkilatının birgə əməkdaşlığı çərçivəsində həyata keçirilib.

Təhsil işçiləri üçün ixtisasartırma təlimləri keçirilib

Paytaxt məktəblərində ümumi təhsil işçiləri üçün ixtisasartırma təlimləri təşkil olunub. Bakının 12 inzibati rayonu üz-

rə keçirilən təlimlərdə fənn müəllimləri, direktor müavinləri və məktəb psixoloqları daxil olmaqla 500 nəfər iştirak edib.

Təhsil Nazirliyi və “Mədəd Azərbaycan” təşkilatı tərəfindən təşkil olunmuş təlimlər 60 saatlıq proqramı əhatə edib.

Təlimlər zamanı iştirakçılar fənlərin tədrisində və məktəbdaxili qiymətləndirmənin təşkilində müasir metodiki yanaşmalarla tanış olub, şagirdlərə mücərrəd anlayışların öyanı vasitələrlə göstərilməsi üçün tətbiq olunan yeni metodiki qaydalar nəzərdən keçirilib. Şagirdlərdə oxuyub-anlama,

dinləyib-anlama, yazı, riyazi bacarıqların inkişaf etdirilməsi, məktəb mühitinin səmərəliliyinin artırılması, təlim motivasiyasının yaradılması, təhsil müəssisələrində psixoloji xidmətin əsas istiqamətləri, məktəblərdə fiziki sağlamlığın qorunması və reabilitasiya kimi mövzular ətrafında müzakirələr aparılıb.

Təlimlər nəticəsində yeni metodikalara yiyələnən iştirakçılar tədrisin keyfiyyətinin təmin olunmasında bu vasitələrin rolunu daha aydın müəyyənləşdirir, həmçinin fənlərə uyğun olaraq müvafiq qiymətləndirmə meyarlarını tərtib etmək üçün təcrübə əldə edirlər.

Eksternat imtahanları başa çatıb

Yanvarın 8-də Bakı şəhəri üzrə eksternat imtahanları başa çatıb.

İmtahanda əvvəlki illərdə ümumi təhsil məktəblərində oxuyub tam orta təhsil səviyyəsini (XI) bitirə bilməyən şəxslər iştirak edib.

Paytaxtdakı 258 nömrəli tam orta məktəbdə təşkil olunan imtahana 102 nəfər qatılıb. Eksternat 2 gün ərzində hərəsində 10 sual olmaqla 11 fənn (Ana dili, ədəbiyyat, kimya, fizika, riyaziyyat, xarici dil, coğrafiya, informatika, Azərbaycan tarixi, ümumi tarix, biologiya) üzrə imtahan verilib. Rus bölməsi üzrə təhsil almış şəxslər isə əlavə olaraq daha 1 fəndən də (Azərbaycan dili) sınaqdan keçiblər.

Məqbul qiymət almış şəxslərin siyahısı baku.edu.gov.az saytında yerləşdiriləcəkdir.

Eksternat imtahanlarında uğur qazanmış şəxslər tam orta təhsil haqqında sənəd (attestat) almaq üçün Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən tam orta təhsil səviyyəsi üzrə keçirilən buraxılış imtahanlarına iştirak etmək hüququna sahib olacaqlar.

Qeyd edək ki, sərbəst (eksternat) təhsil alma formasının tətbiqi müxtəlif səbəblərdən tam orta təhsil səviyyəsinə başa vura bilməyən şəxslərə həmin səviyyə üzrə buraxılış imtahanı verib müvafiq təhsil səbədi almaq üçün şərait yaratmaq məqsədi daşıyır.

Məktəbdaxili qiymətləndirmə qaydaları ilə bağlı görüş

Mingəçevir şəhəri və Salyan rayonunda yerli təhsili idarəetmə orqanlarının və metodik kabinetlərin rəhbərlərinin iştirakı ilə görüş keçirilib.

Görüş iştirakçılarına “Ümumi təhsil pilləsində təhsilalanların attestasiyasının (yekun qiymətləndirmə (attestasiya) istisna olmaqla) aparılması Qaydası”nın tətbiqi ilə bağlı ətraflı məlumat verilib.

Təhsil Nazirliyinin əməkdaşları tərəfindən məktəbdaxili qiymətləndirmə qaydalarında dəyişiklikləri zəruri edən səbəblər izah edilib.

Görüşdə iştirakçıların çoxsaylı sualları cavablandırılıb.

Elm və biznesin "dostluğu"

Dünyada özəl sferanın yatırımları dövlət dəstəyini üstələyir

← Övvəli səh.1

Rüstəm QARAXANLI

Söhbət insan beynini öyrənən sferalardan gedir. "Computer science"nin fərqli istiqamətləri - süni intellekt və obyektlərin tanınması texnologiyaları sahələrinə maraq getdikcə artır.

Daha bir mövzu yeni nəsill kompüterlərdir. Məlumdur ki, hazırda istifadəmizdə olan kompüterlər fon Neyman arxitekturasına malikdirlər: processor, yaddaş, sərt disk və s. Bu kompüterlər mövcud vəziyyətdəkindən artıq sürəti yıxa bilmirlər. Ona görə də yeni arxitekturalara ehtiyac var.

Həm fundamental, həm də tətbiqi elmin rolu getdikcə artır. Dövlət üçün elmə yatırımlar etmək olduqca sərfəli prosesdir. Elm bilik yaradır, o isə öz növbəsində strateji və iqtisadi nailiyyətlərə çevrilir. Strateji nailiyyət deyərək, misal üçün, hərbi potensialı qeyd edə bilərik. İqtisadi dividend

kimi sadəcə romantika deyil. Sadələşdirilmiş formada bu formulu belə təsvir edə bilərik: elmdən innovasiyalar doğulur, onlar proses nəticəsində qabaqcıl məhsullara çevrilir, məhsullar öz növbəsində iqtisadiyyatı hərəkətə gətirir, sonuncu isə, təbii ki, dövləti irəliyə aparır. Elmi araşdırmalar və innovasiyalar üzrə avrokomissar olmuş Karlos Moedas bu mexanizmi belə izah edir: "Fundamental elm innovasiyaları tətbiqə ötürür, tətbiqi elm isə kommersiya məhsullarına. Fundamental elmin unudulması gələcək innovasiyaların tükənməsi deməkdir".

Dövlətin inkişafı ilə elmin səviyyəsi və ona dövlət yatırımları arasında birbaşa bağlılıq mövcuddur. ABŞ-da özündə 50-dək universiteti, o cümlədən Harvard, Princeton, Stenford ali məktəblərini birləşdirən "Science Coalition" adlı assosiasiya fəaliyyət göstərir. Assosiasiya Konqresə göndərdiyi 9 bəndlik məktubda dövlətin elmi necə və nə üçün maliyyələşdirməsi barədə

sində daha yaxından iştirak edə bilər. "Sonsuzluğun əvvəli" kitabının müəllifi Devid Koyç əmindir ki, insanlar savadlandıqca, elm inkişaf edəcək və məntiqlə onu maliyyələşdirmək də sadələşəcək. Yəqin bu reallıq heç kim tərəfindən danılmayan faktıdır ki, bu gün dünyada elm və təhsilin maliyyələşdirilməsi qərarını qəbul edən şəxslərin əhəmiyyətli bir qisminin elmin detalları barədə heç bir təsəvvürü yoxdur. Bu mexanizmi mürəkkəbləşdirən daha bir nüans ondan ibarətdir ki, qərar qəbul edən şəxslərin problemə yanaşmaları əhalinin savad səviyyəsindən birbaşa asılıdır. Əgər əhalinin yalnız kiçik bir qismi elmlidirsə, elmə maddi yatırımı əks etdirən qərarlar da çətinliklə ərsəyə gəlir.

Maliyyə və investisiyalar

Elmi araşdırmaların özəl şirkətlər və investitorlar tərəfindən maliyyələşdirilməsi vacib trendlərdən birinə çevrilir. Yəni özəl sferanın dövlətlə müqayisədə payı getdikcə artır. Sadəcə bir misal, - götürək İlon Maskın ixtiralarını: elektrik enerjisi ilə işləyən avtomobil, iri meqapolisləri birləşdirəcək vakuum qatarlarının hərəkət edəcəyi yeraltı tunellər, yaxud kosmosa göndiriləcək özəl kosmik gəmilər. Bütün bunlar şəxsi vəsait hesabına başa gəlir, ancaq ümumən tərəqqiyə xidmət edirlər.

Elm və təhsil dövlət və özəl sektorun maliyyələşdirməsi prosesləri fərqlidir. Burada ayrıca olaraq baxılacaq başlıca detal

qoyulan xərclərdən gələcək gəlir və onun nə vaxt əldə ediləcəyi tarixdir. Prinsiplər fərqlidir. Özəl investor qoyduğu pulu tez götürmək istəyir, özü də gəlirlə. "Google" kvant araşdırmalarına külli miqdarda vəsait yatırır. Tətbiqi əşyalar məhz elm nəticəsində meydana gəlir. Nüvə energetikası, lazer, tranzistorlar, maqnit-rezonans tomoqrafiya və s. "Google" və "Intel" kimi ağıllı biznes təmsilçiləri, xüsusilə monopoliyalar bu prosesi olduqca yaxşı əxz və dərk ediblər.

Dövlət yatırımlarında isə vəziyyət fərqlidir. Qoyulan xərc dərhal geri qaytmır. Yaxud istifadə olunan sahədən deyil, digərindən qaydır. Bu baxımdan, elmin maliyyələşdirilməsi ilə elmə yatırım etmək bir növ fərqli anlayışlara çevrilir. Dövlət yatırdığı vəsaiti necə geri qaytarır? Mexanizm belədir: pul qoyuluşu nəticəsində elmi biliklər formalaşır, onlar isə dövlətin strateji və iqtisadi qüdrətini möhkəmlədir. Sadəcə dildə desək, hər bir layihədə "pay"ı olan dövlət yatırdığı maliyyəni vergilər, məhsuldarlığın artımı və yeni iş yerlərinin açılması ilə geri qaytarır. Başqa sözlə, elmin maliyyələşdirilməsi pul üstünə pul gətirir.

Daha bir istiqamət xeyriyyəçilikdir. Ötən saylarımızdan birində təhsildə xeyriyyəçilik mövzusunda toxunmuşduq. Elmin inkişafına heç bir gəlir gətirməmək məqsədilə yatırım etmək praktikası da geniş yayılıb. Bu prosesi "maliyyələşdirmə" deyil, daha çox "yarım-xeyriyyəçilik", yaxud elə xeyriyyəçilik kimi qələmə vermək olar. Bu, necə baş verir? Məsələn, xeyriyyəçi hər hansı elmi sahəyə vəsait ayırır, tutaq ki, öz marağı naminə dünyadan köçənədək elmi nəticənin şahidi olsun. Elə də olur ki, o, bunu tək öz şəxsi marağı (maliyyə marağı nəzərdə tutulmur) üçün deyil, bütöv bəşəriyyətə naminə edir. Bir çox varlı və uğur qazanmış şəxslər ali məktəblərə, elmi mərkəzlərə, təhsillə məşğul olan qurumlara məhz bu düsturla yardımlar edirlər. Tə-

sadüfi deyil ki, bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə, məsələn, ABŞ-da şəxsi ianə və yatırımlar hesabına dövlət dəstəyinin faizi azalmaqdadır. 60 il əvvəl Amerikada bu göstərici üçdəiki həddində idi. Hazırda elmə dəstəyin 50%-dən çoxu özəl şirkətlərdən və filantroplardan gəlir.

Belə bir sual ola bilər ki, niyə inkişaf etmiş ölkələrdə imkanlı şəxslər və şirkətlər elm və təhsilə yardım edirlər, dünyanın digər qisminə isə əsas etibarilə ya etmirlər, ya da bu göstəricinin səviyyəsi aşağıdır? Rusiyanın "Acronis" şirkətinin təsisçisi və baş direktoru Sergey Belousov hesab edir ki, inkişaf etməkdə olan və ya inkişafdan qalmış dövlətlərdə imkanlı şəxslər "yenicə varlanblar", vəsaitlərindən bir qismini digərinə vermək mədəniyyəti hələ tam inkişaf etməyib. Qərbdə isə filantropların var-dövləti çoxdandır, iki əsrə yaxın nəsildən-nəslə ötürülən kapital mövcuddur. Xalq deyimi ilə desək, pul gəlir də, gedir də. Və bu reallığı tarixə malik kapital çoxdan əxz edib.

Görüş yeri

Elmlə biznes "dostlaş"lar. Bu "dostlar"ın görüş yeri isə universitetdir. Elə elm adamları var ki, özlərini sırf fundamental sahədə görürlər. Elələri də var ki, investisiyaların ilkin mərhələsində. Universitet bu iki sahəni bir növ birləşdirir, fundamental elmdən investisiyalara və geriyyə. Bu səbəbdəndir ki, vençur sistemi əsas etibarilə baza universitetlərinin ətrafında formalaşır. Məsələn, Berkli və ya Stenfordda, "Silikon vadi" də, Harvard və ya Bostonda. Bir sıra digər ölkələrdə də belə təcrübə mövcuddur: alimlər əvvəlcə elmdə, sonra özəl şirkətdə çalışır, ardınca yenidən geriyyə dönlürlər və ya əksinə. Ağıllı biznes yaxşı anlayır ki, elmə ehtiyacı var. Bu səbəbdən on maliyyələşdirir. Sadəcə bir misal: bu gün kvant hesablamaları və kommunikasiyalara ən çox pulu "Google", "Intel", IBM və "Microsoft", Koreyadan ST TELEKOM və Çindən BAIDU və "Alibaba" şirkətləri ayırırlar.

Elm və təhsil biznesə həm də ona görə yaxınlaşır ki, keyfiyyətli və dəqiq idarəetmə anlayışı və problemi də mövcuddur. Bu gün elmi kəşflərlə onların həyatda tətbiqi, həmçinin texnologiyamız ərsəyə gəlməsi ilə onun istifadəsi arasındakı məsafə çox kiçikdir. Elm dinamik idarəetmə tələb edir. Lazımı idarəetmə sistemlərini haradan əxz etmək olar? Təbii ki, uğurlu biznesdən. Ən əsası isə texnoloji biznesdən. Bu qarşılıqlı asılılıq və ehtiyacın bir bəndi natamam olarsa, dövlətin rəqəmsallaşan dünyanın diqqət etdiyi sürətdən geri qalacağı şübhə doğurmur.

isə adambaşına düşən ÜDM payı. Son bir neçə onillikdə bu gerçəklik daha aktual mahiyyət kəsb etməyə başlayıb. Bank işi üzrə məşhur ekspert, bir neçə bestsellerin müəllifi Kris Skinner sonuncu kitabında - "Rəqəmsal insan"da informasiya texnologiyalarının iqtisadi potensialı, daha konkret desək, bank sferasına müsbət təsirinə bəhs edir. Bu gün, misal üçün, "Microsoft" bu sferanın nəhənglərindən biridir. Onun sahibi Bill Geys hər il elmi nailiyyətlərə və təhsil problemlərinə on milyonlarla vəsait ayırır. Ancaq vaxtilə "Microsoft"u bu səviyyəyə qaldıran Amerika banklarından birinin risk edib ona yatırım etməsi olub.

Minillər boyu təbiət elmləri, fəlsəfə həyatdan təcrid şəkildə inkişaf edib. Asta sürətlə. Elmi axtarışlar və primitiv tapıntıları sadəcə hədsiz maraqlardan doğan nəticələr idi. Alimlərin indinin özündə də tez-tez deyirlər ki, gördükləri iş şəxsi maraqlarının doğurduğu nəticədir. Bir çox elm adamları hətta elmi və texnoloji nəticə üçün deyil, sırf proses üçün çalışırlar. Son 50, əsasən də 20 ildə elmlə həyat arasındakı bu məsafə sürətlə qısalıb. Nə fundamental, nə də tətbiqi elm artıq əvvəllər təsəvvür edilirdi

Dövlət yatırımlarında isə vəziyyət fərqlidir. Qoyulan xərc dərhal geri qaytmır. Yaxud istifadə olunan sahədən deyil, digərindən qaydır. Bu baxımdan, elmin maliyyələşdirilməsi ilə elmə yatırım etmək bir növ fərqli anlayışlara çevrilir. Dövlət yatırdığı vəsaiti necə geri qaytarır? Mexanizm belədir: pul qoyuluşu nəticəsində elmi biliklər formalaşır, onlar isə dövlətin strateji və iqtisadi qüdrətini möhkəmlədir. Sadəcə dildə desək, hər bir layihədə "pay"ı olan dövlət yatırdığı maliyyəni vergilər, məhsuldarlığın artımı və yeni iş yerlərinin açılması ilə geri qaytarır.

məsləhətlər verilir: "Əgər Amerika innovativ texnologiyalar sahəsində dünya liderliyini qorumaq, yeni iş yerlərinin yaradılması və iqtisadi artımı davam etdirmək istəyirsə, biz elmi araşdırmaların maliyyələşdirilməsi prosesini özümüzün milli prioritetimiz elan etməliyik".

Hazırda dünyada təqribən 700 min nəfər kvant mexanikasının nə olduğunu bilir. 7 milyona yaxın insan isə bu barədə cüzi məlumata malikdir. Dünyanın əhalisi 7 milyarddır. Bu, o deməkdir ki, bəşəriyyətin yalnız kiçik bir qismi dünyanın mövcudluğu şərtləri barədə ümumi təsəvvürlərə malikdir. Belə bir mütənəsblik təbii ki, ürəkəcan deyil, çünki dünyanın problemləri və ehtiyacları barədə daha çox məlumatlı olan şəxslərin həlli və təmin edilmə-

İnsanın sağlamlıq vəziyyətini izləyən kiçikölçülü sensor

Əllər vasitəsilə sıxma gücü sağlamlıq vəziyyətinin göstəricisi ola və xəstəliklərin aşkar edilməsində diaqnostika vasitəsi kimi istifadə edilə bilər.

www.robo-hunter.com saytının məlumatına əsasən, bu məqsədlə "IBM" korporasiyası tərəfindən hazırlanmış və əl dirnağına bərkidilən kiçikölçülü daşınan sensor sıxma gücünü aşkar edə bilər. Bundan sonra sensor vasitəsilə toplanmış məlumatlar süni intellektin tətbiqi ilə analiz edilir. Sensorlar derman qutularının açılması, əllə mətn yazmaq kimi hərəkətləri aşkar etmək üçün kifayət qədər həssas və dəqiqdir. Sensordan əldə olunmuş məlumatlar "ağıllı" saa-

ta ötürülür və orada informasiyanın emalı həyata keçirilir. "Ağıllı" saatlarda tətbiq olunan kompüter təlimi sistemi parkinson xəstəliyinin müxtəlif əlamətlərini aşkar etmək qabiliyyətinə malikdir.

Qeyd edək ki, sensor əvvəlcə parkinson xəstəliyindən əziyyət çəkən insanların sağlamlıq vəziyyətini müşahidə etmək üçün yaradılıb. Lakin şirkət nümayəndələri bildiriblər ki, qurğunu digər xəstəliklərin simptomlarının təyini və müalicənin effektivliyinin qiymətləndirilməsi üçün də tətbiq etmək olar. Qurğunun satışa çıxarılma tarixi haqda məlumat verilməyib.

Yeni texnologiya 3D-animasiya yaradacaq

ABŞ-ın Vaşinqton Universitetinin mütəxəssisləri ikiölçülü statik təsvirlərin üçölçülü hərəkətli modellərə çevrilməsi alqoritminin hazırlayıblar. Əsas material kimi "Photo Wake-Up" texnologiyasının "canlandırıldığı" fotoşəkillərdən istifadə olunub. Belə ki, şəkildəki personaj tamaşaçının gözləri qarşısında çərçivəni tərk edərək, ətrafda müxtəlif hərəkətləri yerinə yetirməyə başlayır. Bunun əlavə reallıq sahəsində sığrayış olacağı gözlənilir.

www.techcult.ru saytının məlumatına görə, alqoritmin işləməsi üçün animasiya obyektinin aydın seçildiyi şəkildə lazımdır. Alqoritm bədənin hissələrini ta-

nıyır, onları ümumi kompozisiyadan ayırır, nisbətlər əsasında 3D-skeleti modelləşdirir və ilk şəkli köçürür, onun üçün 2D-teksturunu quraşdırır.

Sonra belə modelle ixtiyari proseduru (məsələn, qalereyada yer alan başqa şəkllə qaçmağı və oradakı personajla yerini dəyişməyi əmr etmək) yerinə yetirmək olar. Bu, sehrbazlıq kimi görünə bilər, əslində əlavə reallıq texnologiyalarının əyani surətdə tətbiqidir. Səhərlərdən fərqli olaraq, bu alqoritm müəllifləri orijinal şəklin hissələrinin tanınması və surətinin çıxarılmasında görünməmiş dəqiqliyə nail olublar. Bunun sayəsində tamaşaçı "illüziya"ya asanlıqla inanır.

“Tər bənövşə, bahar Müşfiq”

Şəki şəhəri Baş Zəyid kənd tam orta məktəbində Mikayıl Müşfiqin anadan olmasının 110 illiyinə həsr olunmuş “Tər bənövşə, bahar Müşfiq” adlı tədbir keçirilib.

Tədbirdə şəhər təhsil şöbəsinin əməkdaşları, məktəb direktorları, müəllimlər və şagirdlər iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edənlər Prezident İlham Əliyevin sərəncamına əsasən, Azərbaycan poeziyasının görkəmli nümayəndəsi Mikayıl Müşfiqin anadan olmasının 110 illiyinin ölkəmizdə böyük təntənə ilə qeyd edildiyini bildiriblər. Milli ədəbiyyatımızı lirik şeirlər, poemalar, nağıllar, uşaq şeirləri ilə zənginləşdirən Mikayıl Müşfiqin misilsiz sənət inciləri yaratdığı, ədibin qısa ömründə poeziyaya böyük töhfələr verdiyini qeyd ediblər.

Tədbirdə şagirdlər ədəbi-bədii kompozisiyalar nümayiş etdirib, şeirin şeirlərindən parçalar söyləyib və mahnı ifa ediblər.

Mahal MƏMMƏDOV,

Şəki Şəhər Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

79 məktəbəhazırlıq qrupunda 1352 uşaq

İmişli rayonunun 50 ümumtəhsil məktəbində yaradılmış 79 məktəbəhazırlıq qrupuna 1352 uşaq cəlb edilib. Bu, növbəti tədris ilində birinci sinf gedəcək uşaqların 75 faizini təşkil edir.

Qruplarda məşğələləri aparmaq üçün təcrübəli ibtidai sinif müəllimləri müəyyən edilərək və onlar təlim kurslarına cəlb olunublar. Oktyabr ayından fəaliyyətə başlayan məktəbəhazırlıq qruplarından ikisində tədris rus dilində aparılır.

Məktəbəhazırlıq qruplarının yaradılması həm uşaqları hər hansı hazırlıq məşğələlərinə aparmaqdan azad edir, həm də onların məktəbə uyğunlaşmasını asanlaşdırır.

Azyaşlılar Təhsil Nazirliyi tərəfindən əyani vəsaitlərlə təmin olunublar.

Vilayət ƏLİYEV,

İmişli Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Aytəkin Cəlilova

Ağstafa rayon Göycəli kənd tam orta məktəbinin fizika müəllimi

“Fizika təbiət elmidir. Şagirdlər bu elmi öyrənərək onu gündəlik həyatla uyğunlaşdırırlar”.

Direktor müavinlərinin növbəti seminarı keçirilib

Qax rayonunun ümumtəhsil müəssisələrində fəaliyyət göstərən tərbiyə işləri üzrə direktor müavinlərinin növbəti seminarı keçirilib.

Seminarlarda müasir dövrdə ümumtəhsil məktəbində aparılacaq tərbiyəvi işlərin nəzəri-metodik məsələləri, təşkil xüsusiyyətləri, növləri, üsulları və vasitələri mövzularından danışılıb.

“Şəxsiyyətin inkişafı və tərbiyəsinə təsir göstərən təbii və sosial amillər, onların xarakterik xüsusiyyətləri”, “Qloballaşma və məktəblilərin

milli-mənəvi ruhdə tərbiyəsi” adlı məruzələr dinlənilib, müzakirə olunub. Sonda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamlarına əsasən həyata keçirilən tarixi günlər, bayramlar, yubileylərin yüksək səviyyədə təşkilatı barədə tövsiyələr verilib.

Günay MAHMUDOVA,

Qax Rayon Təhsil Şöbəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

“Müəllim şagirdi şəxsiyyət kimi görməlidir”

Arzu Kərimov: “Ən böyük arzum Şuşa şəhərində müəllim işləməkdir”

Arzu Kərimov 1985-ci ildə Qəbələ şəhərində anadan olub. 2007-ci ildə Gəncə Dövlət Universitetinin coğrafiya ixtisası üzrə bakalavr pilləsini bitirib. 2010-cu ildə Bakı Dövlət Universitetinin “İqtisadi və sosial coğrafiya” ixtisası üzrə magistr dərəcəsinə alıb. 2012-ci ildən Təhsil Nazirliyinin həyata keçirdiyi Müəllimlərin İş Qəbulu müsabiqəsində iştirak edərək Gəncə şəhər S.Vurğun adına 41 nömrəli tam orta məktəbdə coğrafiya müəllimi kimi pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. 2016-cı ildə “Gəncə Avropa Gənclər paytaxtı” layihəsi çərçivəsində keçirilən Beynəlxalq forumun yerli məruzəçisi kimi çıxış edən Arzu Kərimov həmçinin Təhsil Nazirliyinin həyata keçirdiyi “Məktəb direktorlarının hazırlığı kursları” üzrə “Uğur” sertifikatına layiq görülüb. Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə birinci qrant müsabiqəsi qalibi olan gənc müəllimin ən böyük arzusu Qarabağın ürəyi sayılan Şuşa şəhərində müəllim işləməkdir.

- Arzu müəllim, özünüinkişaf sizin üçün nədən ibarətdir?

- Hesab edirəm ki, rəqabət bütün sahələrdə artmaqdadır, elə müəllimlər arasında da. Artıq yaxşı müəllim daha yaxşı olmağa, daim özünü inkişaf etdirməyə çalışır. Bu rəqabət fonunda “özünü inkişaf etdirmək” ifadəsinə son zamanlarda daha çox rast gəlirik. Karyerasında müəyyən nailiyyətləri olan müəllimlər uğurların əldə edilməsi və davamlı olmasında hər zaman bu faktorun varlığını hiss edirlər. Müxtəlif mənbələrdən məlumat toplamaq, oxumaq, digər yeni biliklərə də açıq olmaq lazımdır. Şagirdlərimə həmişə tövsiyə edirəm ki, şəxsiyyətlərini tanımalı, maraq dairələrini müəyyən etməli, seçəcəkləri ixtisasa bağlı özləri üçün məlumat formalaşdırmaqlıdır. Məktəb dövründə olan bütün imkanları çərçivəsində tədbirlərə qatılmalı, sosial layihələrdə iştirak etməli

onlara bilik və bacarıqlarının inkişafına böyük kömək edə bilər. Düşünürəm ki, müasir müəllimlərə çoxlu informasiyadan, təbii ki, faydalıdır. Bu da təbii ki, onların müasir kompetensiyalara uyğun pedaqoji kadr olaraq inkişaf etməsinə gətirib çıxarır.

- Dərs prosesində hansı yeniliklərdən istifadə edirsiniz?

-Təlimin məzmununun, metodlarının və təşkilat formalarının daim təkmilləşdirilməsi coğrafiyanın tədrisi metodikasının əsas vəzifələrindən biridir. Digər elmlər kimi coğrafiyanın tədrisi metodikası təcrübəyə xidmət edir. Coğrafiyanın öyrədilməsi sahəsində toplanmış təcrübələri ümumiləşdirərək tənqidi surətdə nəzərdən keçirir, məlum olan və təcrübədə sınaqdan çıxış təlimin təşkilat formalarını və metodlarını seçməklə dərslərimi tədris etməyə çalışıram. Konkret

sualın cavabına gəldikdə isə, müasirlik, ideyalıq coğrafiya fənninin tədrisinin ən xarakterik xüsusiyyətidir. Əsas məqsədim tədris prosesində məktəb coğrafiyasının məzmununu, coğrafiya elmini müasir inkişaf səviyyəsinə uyğunlaşdırmaq, şagirdlərdə elmi dünyagörüşünün formalaşmasında coğrafiyanın rolunu artırmaq, təlimin forma və metodlarını kökündən yaxşılaşdırmaq, ən yeni texniki vasitələri tətbiq etməkdir.

- Şagirdlərin dərsə marağını artırması vacib məsələlərdən biridir. Bəs siz bunun üçün nə edirsiniz?

- Dərsə şagirdlərin marağını artırmaq üçün təbiətdəki əsas qanunauyğunluqların mahiyyətini və onların qarşılıqlı əlaqəsini izah, müxtəlif fakt, mülahizə və dəlilləri müqayisə etməyə çalışıram. Tədris prosesində həmçinin təlim tapşırıqlarını yerinə yetirmək üçün müxtəlif informasiya mənbələrindən istifadə etməyi, öz imkanlarını, meyl və marağını süurlu olaraq müəyyən etməyi, təşkilatçılıq və idarəetmə bacarıqlarını nümayiş etdirməyi aşılayıram. Mənim fikrimcə şagirdlər istənilən halda yaradıcı olmalıdırlar.

- “Valideynlərlə qarşılıqlı əlaqə” mövzusunda qrant layihəsinin qalibi olubsunuz, bu haqda nə deyə bilərsiniz? Hansı problem bu layihəni hazırlamağa sizi sövq etdi?

- Müasir təhsildə yeni fənn kurikulumlarının tətbiqi ölkəmizdə nəticəyönümlü prinsipi ilə mühüm xarakter daşıyır. İctimaiyyət arasında kurikulumun islahatının mahiyyəti, yeni təlim üsulları və formaları haqqında məlumatlılıq, şagirdin diaqnostik, formativ və summativ qiymətləndirilməsi zamanı fənn müəlliminin seçdiyi qiymətləndir-

mə üsul və vasitələrinin valideyn tərəfindən anlaşılmaqlıq problemi olaraq məni düşündürürdü. Məsələnin aktuallığını nəzərə alaraq valideynlər üçün maarifləndirici kurikulum təlimi kursları təşkil etmək qərarına gəldim. “İbtidai siniflərdə təhsil alan şagirdlərin valideynləri üçün müasir təhsil sistemi ilə bağlı maarifləndirici seminarların təşkilatı” adlı layihə Təhsil Nazirliyinin Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə I-cı qrant müsabiqəsinin fərdi kateqoriya üzrə qalibi oldu.

- Bir sinifdə bütün şagirdlər çalışqan ola bilərmi?

- Sinifdə sərbəst düşünən, müəllimə köməkçi bacaran, kollektiv və qrupda fəaliyyət göstərən şagirdlər yetişdirilməlidir. Əlbəttə ki, bunun üçün sadalanan keyfiyyətlərə əsaslanaraq, formalaşdırılacaq, inkişaf etdirəcək və bacarığa çevirəcək təlim metodları əhəmiyyətli yer tutur. Bu metodların tətbiqi ilə keçilən dərslər şagirdlərin idrak fəaliyyətinə, təhsil prosesində onların əməkdaşlığına əsaslandığı üçün, sinifdə onların fəallığına səbəb olur. Hər bir şagirdin öz spesifikasi xüsusiyyətləri var. Sadəcə olaraq onları kəşf etmək, şagirdləri düzgün istiqamətləndirmək lazımdır. Bu zaman, bəli, bütün şagirdlər çalışqan ola bilər.

- Müəllim nə etməlidir ki, şagird məktəbi sevsin?

- Müəllim və şagird arasında qarşılıqlı hörmət, anlayış olmalıdır ki, müəllim şagirdə təmkinlə və eyni zamanda ciddi yanaşmağı bacarsın. Müəllim şagirdi bir şəxsiyyət kimi görməli, onun kimliyini, şəxsiyyətinə toxunan ifadə işləməməlidir. Şagird nə qədər hiyərlənsə, formativ və summativ qiymətləndirilməsi zamanı fənn müəlliminin seçdiyi qiymətləndir-

mə üsul və vasitələrinin valideyn tərəfindən anlaşılmaqlıq problemi olaraq məni düşündürürdü. Məsələnin aktuallığını nəzərə alaraq valideynlər üçün maarifləndirici kurikulum təlimi kursları təşkil etmək qərarına gəldim. “İbtidai siniflərdə təhsil alan şagirdlərin valideynləri üçün müasir təhsil sistemi ilə bağlı maarifləndirici seminarların təşkilatı” adlı layihə Təhsil Nazirliyinin Təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə I-cı qrant müsabiqəsinin fərdi kateqoriya üzrə qalibi oldu.

- Coğrafiyanı nə üçün öyrənməliyəm deyən şagirdiniz cavabınız nə olar?

- Əslində, bu sualı şagirdlərim mənə dəfələrlə ünvanlayıblar. Coğrafiya Yer səthini və təbiətlə cəmiyyətin qarşılıqlı təsiri gedişində onda yaranan təbii-təsərrüfat ərazi sistemlərinin inkişafı və idarə olunmasının qanunauyğunluqlarını öyrənən yeganə elmdir. Bu elmin üstünlükləri getdikcə genişlənir, nəzəri və təcrübə əhəmiyyəti artır. Bir dəfə şagirdlərimə “Baxın o göy üzünə, sonra yerə baxın, bu böyük dünyanı öyrənmək istəyirsinizsə coğrafiya fənnini sevməlisiniz” dedim, və bu, onlar üçün bir motivasiya oldu. Coğrafiyanın tədrisində əyani vəsaitlərin istifadəsi mühüm məsələlərdən biridir. Çox sevindirici haldır ki, artıq ümumtəhsil məktəbləri müasir maddi-texniki vəsaitlərlə təmin olunub. Bunun sayəsində biz müəllimlər şagirdlərə dərsləri praktiki cəhətdən əyani şəkildə izah edə bilirik.

- “Müəllimin təkmilləşməsi” sizin üçün nə ehtiva edir?

- Müəllimin fəaliyyətinin qarşılıqlı bir çox amillərdən asılıdır. Əsas amil hazırlıq işidir. Biz öksər hallarda müəllimin fəaliyyətinin bir mühüm amili - şagirdlərin təlim fəaliyyətinə rəhbəriyi haqqında söz açıyıq. Ancaq müəllimin fəaliyyətini təşkilatı işlərlə məhdudlaşdırmaq olmaz. Çünki təlim proqramı

haqqında uyğun informasiya vermək üçün bu informasiyanı hazırlamaq lazımdır. O cümlədən, dərs üçün əyani və texniki vasitələr seçilməlidir. Müəllimin fəaliyyətinə müxtəlif tərbiyəvi tədbirlər, valideynlərlə işi, sosial fəaliyyətləri də daxil etmək lazımdır. Müəllim özünün pedaqoji təcrübəsini müxtəlif istiqamətlərdə təkmilləşdirir. Əlbəttə ki, tək bunlarla kifayətlənməməlidir, tədrisin metodikası sahəsində müasir texnologiyaları, təlimin yeni metod və formalarını mənimsəməsi üçün söy göstərməlidir. Pedaqoji psixologiya sahəsindəki yenilikləri daim izləməlidir.

- Müəllim olmaq istəyənlərə nə deyərdiniz?

- Müəllimlik dünyada ən şərəfli peşə sayılır. Çünki müəllim tələbələrə gələcək təhsilini təmin etməyə imkan verən gözəllik bəxş edir, yəni bilik öyrədir, həyat üçün zəruri olan bacarıq və vərdislər formalaşdırır. İnsanın kamilləşməsi, əqlinin, ruhunun və cisminin bərabər səviyyədə inkişafı onun aldığı təlim-tərbiyədən və bu prosesi düzgün qiymətləndirən, layihələndirən və həyata keçirən müəllimlərdən asılıdır. Dünyanın ən böyük şəxsiyyətləri, müdrik dövlət adamları, dahilər müəllim əməyini həmişə yüksək qiymətləndiriblər. Ümummilli lider Heydər Əliyevin “Mən yer üzündə müəllimdən yüksək ad tanıyıram” ifadəsi biz gənclər üçün stimula çevrilib.

Raminə MƏMMƏDOVA,

Gəncə Şəhər Təhsil İdarəsinin ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Səhifəni hazırladı: Şakir CƏFƏROV

Müasir cəmiyyətdə baş verən dəyişikliklər təhsil sahəsinin sürətlə təkmilləşdirilməsini, dövlət, sosial-iqtisadi və şəxsi maraqları nəzərə alan yeni təhsil hədəflərinin müəyyənləşdirilməsini tələb edir. Bununla əlaqədar olaraq, prioritet istiqamət yeni təhsil standartlarının inkişafetdirici potensial ilə təmin edilməsidir. Yeni təhsil standartlarının işlənilməsinin əsasını təşkil edən sistem – fəaliyyətli yanaşma, təhsil və tərbiyənin əsas nəticələrini təyin etməyə və şagirdlərin tədris fəaliyyətinin inkişafı proqramının işlənilib hazırlanmasına, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları, tədris-tədqiqat və layihə fəaliyyəti sahəsində biliklərinin formalaşmasına imkan verir. Şagirdlərin həyata, əməyə və yaradıcılığa hazır olmalarının əsası, təməli ümumtəhsil məktəblərində qoyulur. Buna görə də müəllimin əməyi bu gün bir qədər şəklini dəyişir və öz metodikasına görə ənənəvi təhsil və tərbiyə formalarından fərqlənir. Bunun üçün dərs metodikası elə qurulmalıdır ki, yeni biliklərin mənimsənilməsi və onları praktikada uğurlu tətbiq etmək üçün şagirdləri sərbəst yaradıcılıq fəaliyyətinə cəlb etmək mümkün olsun.

lər. Bu metod XIX əsrin ikinci yarısında ABŞ-da, öz nəzəriyyəsinin konseptual əsasnamələrini yaratmış, filosof və pedaqoq C.Düvi tərəfindən elmi cəhətdən əsaslandırılmışdır: praktika nəticəsində əldə edilən həqiqi və qiymətli; uşaq ontogenezdə ətraf mühiti dərk edərək bəşəri yolu təkrarlayır; biliklərin mənimsənilməsi – təbii prosesdir; uşaq yalnız biliyə

XXI əsr zəka əsri kimi xarakterizə olunur. Yaradıcı təfəkkürə, yüksək elm qabiliyyətlərinə malik şəxsiyyətin formalaşdırılması müasir təhsil sisteminin əsas strateji məqsədidir. Aydındır ki, bu məqsədə ənənəvi təhsil üsulları ilə nail olmaq mümkün deyil. Şagirdlərin intellektual bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi üçün yeni yanaşmalar, yeni semantik tapşırıqlar lazımdır. Bu, nəticə etibarilə təhsil üsulunun dəyişdirilməsi, yəni biliklərin verilməsindən həmin biliklərin şagirdlərin özləri tərəfindən əldə edilməsinə keçid deməkdir. Şagirdlər tərəfindən yeni biliklərin əldə edilməsi malik olduqları təcrübə və biliklərin əsasında baş verir. Müəllimin burada rolu isə şagirdləri keyfiyyətə yeni biliklərə aparıb çıxaran, onların yaradıcı təfəkkürünün və tədqiqatçılıq qabiliyyətinin inkişaf etdirilməsi üçün düşündürücü fəaliyyəti təşkil etməkdən ibarətdir. Öyrənmə prosesi özü idraki proses olub mənimsəmə (assimilyasiya), uyğunlaşma (akomodasiya) və nizamlama (ekvilibasiya) kimi 3 əsas mərhələdən keçir. Özlüyündə təfəkkürün formalaşması prosesi mürəkkəb, uzunmüddətli və ziddiyyətli bir prosesdir. Yaradıcı təfəkkürün formalaşması isə insanın idrak fəaliyyəti ilə əlaqədar olan, onu ətraf aləmi daha dərinə və ətraflı dərk etməyə yönəldən mürəkkəb prosesdir. Belə təfəkkür təlim prosesində, elmi axtarışlar və tədqiqatçılıq fəaliyyəti zamanı meydana çıxır. Belə ki, insan daim təbiətin, cəmiyyətin sirlərinə malik olmağa çalışır, bilik əldə etmək cəhdi onda müxtəlif hisslər doğurur.

Təfəkkür proseslərinin başlanğıc məqamı, adətən, problem situasiya ilə bağlıdır. İnsan nəyi isə anlayanda fikirləşməyə başlayır. Təfəkkür adətən sual, problemə əkslik və təəccübdən başlanır. Bu problem-situasiya şəxsiyyətin fikri proseslərə cəlb edilməsi ilə müəyyənleşir, hər hansı nəzəri və praktiki məsələnin həlli ilə əlaqədar olur. Qədim yunan filosofları Platon və Aristotelin fikrinə, hər cür yeniliyin başlanğıcı təəccübdür. Onların bu sözünün nə qədər böyük idraki əhəmiyyəti vardır. Belə ki, insan təəccübləndikcə onu ciddi axtarış təhrik edən, ona motivasiya verən mühüm zehni işə tələbat yaranır. Bunları təbii edərək, müasir təlim şagirdlərin yaradıcı, məntiqi təfəkkürünün inkişafına, müstəqil düşüncə, təhlil etmə və əqli nəticə çıxarma qabiliyyətlərinin təşəkkülünə yönəltmək olduqca önəmlidir.

Müasir dərs ənənəvidən məqsədləri, məzmunu, təşkilati-metodik tərifi, şagirdlərin yaradıcı fəaliyyətinin fəallıq səviyyəsi, strukturu və tempi ilə fərqlənir. Belə məsələlərin reallaşdırılması üçün müasir müəllim praktikaya qeyri-ənənəvi dərs növlərini daxil etməlidir. Bunlar dərs-layihə, tədqiqat tipli dərs, dərs-ekskursiya, dərs-seminar, biliklərin təkmilləşdirilməsi dərsi, birləşdirilmiş və binar dərslər, dərs-oyun, dərs-səyahət, nitq inkişaf dərsi və s. ola bilər. Çox vaxt özünü pedaqoji təcrübə ilə doğrultmuş oyun təmüddətli iş prosesində müşahidələr sübut edir ki, kiçik və orta yaşlı məktəblilər əqli oyunlara, məsələlərə və bilməclərə daha həvəslə və maraqla müraciət edirlər. Onlar oyunlu dərslərdə sevinərək iştirak edirlər. Əvvəlcə şagird yalnız oyuna, daha sonra oyunu mümkün edən tədris materialına həvəs göstərir. Bu da əksər hallarda motivasiyaya uyğun olaraq şagirdləri düşünməyə yönəldir.

Layihələr metodu pedaqogikada prinsipial olaraq yeni deyil, lakin müasir mərhələdə, onu sürətlə dəyişən dünyaya uyğunlaşmağa kömək edən metod kimi, XXI əsrin pedaqoji texnologiyalarına aid edir-

Şagirdlərin yaradıcı təfəkkürünün və tədqiqatçılıq qabiliyyətinin inkişaf etdirilməsi

Layihəli tədris fəaliyyətindən dərslərimdə yararlanıram

Sənubər MƏMMƏDOVA,

ARTİ Psixologiya və yaş fiziologiyası şöbəsinin fəlsəfə doktoru proqramı üzrə dissertantı, Bakı şəhər, 267 nömrəli məktəb-liseyin riyaziyyat-informatika müəllimi

ehtiyac yarandığı zaman informasiyanı mənimsəyə bilir, o, öz təhsilinin aktiv subyektidir.

Layihələr metodunun əsas məqsədi yaradıcı, aktiv fəaliyyət göstərən şəxsiyyətin inkişafına kömək etməklə şagirdlərdə intellektual bacarıqların formalaşmasına imkan verir. Əslində bu metod şagirdlərin yaş imkanlarına uyğun olaraq, işin gedişində öz bilik və bacarıqlarını artırmağa kömək edən sərbəst yaradıcı tamamlanmış işdir. Belə fikir var ki, layihə - "fikrin gələcəyə sığrayışıdır". Başqa sözlə, bu, fəaliyyətin son nəticəsinin mükəmməl təsviridir - nail olunacaq, yaradılacaq "fikirdəki son nəticə"dir (latınca projectus - irəli atılmış fikir, layihə deməkdir). Bu prosesdə müəllimin mövqeyi - fasilitator mövqeyidir. O, problemlə vəziyyətləri planlı və istiqamətlənmiş surətdə təşkil edir, şagirdlər arasında tədqiqat məsələlərinin meydana çıxmasına şərait yaradır və onların həllinə metodiki kömək göstərir. Əsas cəhət odur ki, bu interaktivlik şəraitində əməkdaşlıq edən öyrədənlərlə öyrənən eyni hüquqi mövqedə dayanırlar. Nəticədə şəxsiyyətlərarası münasibətlərin yaxşılaşması zəminində şagirdlərin özünə inamı artır. Onlarda bilik və bacarıqlara müstəqil yiyələnmək, yenilərinə əldə etmək və sonradan bu biliklərdən həyat məqsədlərinə çatmaq üçün istifadə etmək vərdişləri formalaşdırır. Beləliklə, layihələrin hazırlanması metodu müəyyən nəticələrə əsaslanan layihənin təqdim olunması və müdafiəsi yolu ilə şagirdlərin yaradıcı, məntiqi təfəkkürünün inkişafına, müstəqil düşüncə, təhlil etmə və əqli nəticə çıxarma qabiliyyətlərinin təşəkkülünə zəmin yaradır. Təfəkkür prosesində şagirdlər öz biliklərini təcrübədə tətbiq edərək, tədqiqatçılıq fəaliyyəti ilə məşğul olur, nəticə etibarilə qabiliyyətlərinin daha dərin qatlarına nüfuz edə bilirlər. Vaxtilə təfəkkürün təbiətini açan A.N.Leontyev qeyd edirdi ki, təfəkkürün quruluşu praktik fəaliyyətin quruluşuna yaxınlığı ilə prinsipial xarakter daşıyır. Belə ki, təfəkkür vasitəsi ilə insan dünyanı dərk edir, ona təsir edərək dəyişdirir. Yaradıcı təfəkkür insanın əmək fəaliyyətindən doğur və məqsədə çatmaq yolunda, müvəffəqiyyət qazanmaqda qarşıya

çıxan maneələri aradan qaldırmaqla inkişaf edir. Ən əsası, yaradıcı təfəkkür şagirdlərin təlim, əmək, oyun fəaliyyətində tədqiqatçılıq qabiliyyətlərinin inkişafı ilə şəxsiyyətə çevrilməsində xüsusi rol oynayır.

Layihəli tədris fəaliyyəti şagirdlərin yaradıcı təfəkkürünün və tədqiqatçılıq qabiliyyətlərinin inkişafı üçün daha böyük imkanlar yaratdığına görə mən çox zaman ondan dərslərimdə yararlanmağa çalışıram. İşlədiyim məktəbdə rus bölməsinin IV-XI siniflərində informatika fənnini tədris edirəm. İlk öncə bütün dərs dediyim

Dərslərimdə vaxtaşırı layihəli fəaliyyət metodunu tətbiq edərək, şagirdlərin diferensiyaya uyğun sərbəst işləməsinə təşkil edirəm. Bu metodun əsas üstünlüyü ondadır ki, bu zaman təlim şagirdlərin yaddaşının təkcə yeni elmi biliklərlə, informasiya ilə zənginləşdirilməsinə deyil, həm də təfəkkürün müntəzəm inkişaf etdirilməsi yolu ilə daha çox biliklərin müstəqil əldə edilməsi və mənimsənilməsi, ən mühüm bacarıq və vərdişlərin, şəxsi keyfiyyət və qabiliyyətlərinin qazanılmasına yönəldir.

siniflərdə müşahidə, sorğu və söhbət yolu ilə şagirdlərin meyil və marağını müəyyənləşdirirəm. Adətən, bu diaqnostik proses dərs ilinin ilk günlərində olur. Sonra isə məzmun standartlarına əsasən hər dərslərin məqsədini müəyyənləşdirirəm. Dərslərimdə vaxtaşırı layihəli fəaliyyət metodunu tətbiq edərək, şagirdlərin diferensiyaya uyğun sərbəst işləməsinə təşkil edirəm. Bu metodun əsas üstünlüyü ondadır ki, bu zaman təlim şagirdlərin yaddaşının təkcə yeni elmi biliklərlə, informasiya ilə zənginləşdirilməsinə deyil, həm də təfəkkürün müntəzəm inkişaf etdirilməsi yolu ilə daha çox biliklərin müstəqil əldə edilməsi və mənimsənilməsi, ən mühüm bacarıq və vərdişlərin, şəxsi keyfiyyət və qabiliyyətlərinin qazanılmasına yönəldir. Şagirdlərə müxtəlif proqramlarla: Paint qrafik redaktoru (4-5-ci siniflər), Microsoft Office və OpenOffice.org paket proqramları (6-10-cü siniflər), LOGO proqramlaşdırma dilinin ALPLogo mühitində proqramlaşdırma (5-7-ci siniflər), Python proqramlaşdırma dilinin İDLE mühitində proqramlaşdırma (8-9-cu siniflər), Google SketchUp qrafik redaktoru (8-10-cu siniflər), Paint.Net rastr qrafikası ilə (9-10-cu siniflər), Web alətlərindən istifadə ilə

proqramlaşdırma (9-11-ci siniflər) və s. işləmək qabiliyyəti aşılayıram. İnformatika fənni həftədə 1 saat olduğundan şagirdləri dərstdən sonrakı saatlarda (rəhbərlik və valideynlərin razılığı ilə) müxtəlif yönümlər üzrə yaratdığım "İstedad və yaradıcılıq laboratoriyası"na dəvət edirəm. Burada onlar informatika fənninin dərinliklərinə yiyələndirərək, yaradıcı bacarıq və qabiliyyətlərini inkişaf etdirir və robototexnika (4-11-ci siniflər) ilə məşğul olurlar. Burada onlar ən sadə Lego WeDo konstruksiyalarından tutmuş daha mürəkkəb "Lego EV3 Mindstorms" və "Arduino" tipli robotların layihələndirilməsi və proqramla idarə olunması ilə məşğul olurlar. Sonra isə şagirdlərimin işlərinin daha

keçirir. Burada şagird daha çox tədqiqatçıdır. Sınıfın ab-havasını layihənin həllinə kökləmək üçün şagirdlərin istəyinə uyğun gözəl musiqi parçalarından da istifadə edirəm. Layihələrin qruplar üzrə və fərdi olaraq həyata keçirilməsini reallaşdırıram. Sonda isə ən maraqlı hissə: layihələrin təqdimatı, nəticələrin müzakirəsi, layihələrin müdafiəsi və qiymətləndirilməsi olur. Beləliklə, layihələrin hazırlanması metodu ilə şagirdlərin yaradıcı, məntiqi təfəkkürünü inkişaf etdirməyə çalışıram. Dərslərin şagirdlərin intellektual qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsi yolu ilə səmərəli keçirilməsi üçün müəllim yoldaşlarına bir sıra təkliflər vermək istəyirəm:

1. Hər bir müəllim təlim prosesində şagirdlərin idrak fəaliyyətini, onların intellektual hisslərini (şübhə, inam, təəccüb, heyret və s.) fəallaşdırmaq yolu ilə gücləndirməlidir. Bu, çox önəmlidir. Bu cür fəallıq nəticə etibarilə yaradıcı təfəkkürün, ağılın inkişafına xidmət edəcəkdir. Yeni pedaqoji təfəkkür, dünya təhsilinə inteqrasiya, təhsilin humanistləşdirilməsi, interaktiv təlim metodlarının geniş vüsət aldığı bir şəraitdə, şagird təfəkkürünün emosional cəhətdən, zehni hisslərin köməyi ilə fəallaşdırılması müasir dərsə verilən əsas psixopedaqoji tələbdir. Təfəkkür ilə hisslərin sinxron surətdə inkişaf etdirilməsi isə şəxsiyyətin yetişdirilməsinin ana xəttini təşkil edir;
2. Dərslərdə şagirdlərin yaradıcı, məntiqi təfəkkürünün inkişafına nail olmaq üçün hər bir müəllim layihə metodunun informasiyayönümlü, tətbiqi və ya praktikiyönümlü, tədqiqatyönümlü və yaradıcı kimi növlərindən yararlanmalıdır. Şagird təfəkkürünün fəallaşdırılması üçün motivasiyanın düzgün qurulması, dərslərin şagirdlərin xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla diferensiyaya uyğun keçirilməsi çox önəmlidir;
3. Təlimin subyekt-subyekt xarakter daşması, tədqiqat üsulu vasitəsilə həyata keçirilməsi, dərslərin interaktivlik və dialoq əsasında aparılması, qrup, cütlik və fərdi yanaşma əsasında müəllim - şagird qarşılıqlı əməkdaşlığının qurulması, müasir təlim vasitələrinin tətbiqi və tapşırıqların müxtəlifliyi və s. müəllimlərin yüksək təşkilatçılıq qabiliyyətinin olmasını tələb edir ki, son nəticədə şagirdlərin yaradıcı, məntiqi təfəkkürünün inkişafına, müstəqil düşüncə, təhlil etmə və əqli nəticə çıxarma qabiliyyətlərinin təşəkkülünə zəmin yaransın.

XXI əsrin başlanğıcında Azərbaycan təhsil sisteminin yenidən qurulması, modernləşdirilməsi, dünya təhsilinə inteqrasiyası zəminində istər ölkədaxili, istərsə də xarici ölkələrin təhsil sahəsindəki innovasiyaların, müasir innovativ təlim metodlarının sistemli və ardıcıl şəkildə öyrənilməsinə ehtiyac duyulur. "Təhsildə keyfiyyət ili" çərçivəsində təşkil olunan pedaqoji mühazirələrin keçirilməsi də, zənnimcə, bu pedaqoji təcrübələrin təhsil sferasına gətirilməsini və bütövlükdə texnoloji yanaşmaların tətbiqini aktuallaşdırır.

Məktəbin psixoloqu

kanın nəticələrinə görə müalicə almalı, psixoloqla seanslara aparılmalıdır.

Hiperaktiv uşaqlar həm də emosionaldır

Onların sakitləşməsi adekvat münasibət qarşılığında mümkündür. Yəni, müəllim dərslərini eyni emosionallıq və ya həmin uşaqları maraqlandıran xeyli suala cavab verməklə idarə etməlidir. Eyni zamanda, uşağa xüsusi diqqət mərkəzində olduğunu hiss etdirməməlidir. Bu üsulla onlar hiperaktivliyi sakitləşdirə, daha mühüm beyin hüceyrələrinin aktivləşməsinə şərait yaratmış olacaqlar.

Çox insan elə bilir ki, hiperaktiv uşaqların öyrənmək bacarıqları digərlərinə nisbətən üstündür. Yəni, onları qeyri-adi zəka sahibi bilirlər. Qətiyyənlə belə deyil. Əksinə, hiperaktiv uşaqlar öyrənmə bacarıqlarına görə yaşlarından çox az biliyə malikdirlər. Bəzən onları emosional edən geri qaldıqlarını hiss etmələri olur. Bu üzündən məktəbdə müəllim hiperaktiv uşaqlara qarşı tələblərini azaltmalıdır. Yəni, onlardan hər şeyin maksimumunu istəmək olmaz. Belə olduğu halda uşaq da uğurlarını görməyə başlayacaq, təhsilə münasibəti dəyişəcək. Dostlara və dərsə münasibəti yumşalacaq, daha çox faydalı olmağa çalışacaq. Hiperaktiv uşaqlara hətta dərsarası fiziki hərəkətlər etməyə də imkan vermək lazımdır. Bu, onların enerjisini minimuma salmaq üçün daha bir vasitədir.

Ümumiyyətlə, hiperaktiv uşaqlarla davranış son dərəcə diqqətlik tələb

Hiperaktivlik

Mehriban VERDİYEVA,
"Məktəblinin dostu" layihəsinin psixoloqu

Məktəbə ilk addımlarını atanda hamı onları erköyün bilir. Hərəkətlərini belə dəyərləndirir: Bu uşaq müəllimin sözünü dinləmir, dərsi pozur, yoldaşlarının əşyalarını dağıdır, kobud və ədəbsizdir. Çox zaman müəllimlər də, valideynlər də, məktəbli yoldaşları da onlara təbiiyələndirmək üçün müəyyən "cəza"lar verir. Müəllimlər daha çox valideynlərə şikayət edir. Digər uşaqlar onlarla oynayırlar. Valideynləri tərəfindən isə danlanırlar. Yaranmış ümumi mənzərədə qarşımızda gərgin, əsəbləri pozulmuş, rabitesiz hərəkətlər və emosionallıq edən azyaşlı birini görürük. Kimsə əhəmiyyət verməmiş ki, bu uşaq onların düşündüyü deyil. Qarşılarında hər kəs tərəfindən mənəfətsizləşdirilmiş bir uşaq var. Məhz bu anlaşılmaz davranışlar onun vəziyyətinə və təbiiyyəsinə mənfi təsir göstərir.

Əslində, necə olmalıdır?

Bu vəziyyətdə müəllim və ya valideyn mütləq psixoloqa müraciət etməlidir. Yuxarıda sadalanan hallar müşahidə olunursa, uşağda mütləq diqqətin yayınma sindromu və ya hiperaktivlik var. Belə problemləri ona qarşı sərt tədbirlər görməklə həll etmək olmur.

Diqqətin yayınma sindromunun əlamətləri hansılardır?

Buna psixologiyada diqqət azlığı da deyirlər. Yəni uşaqlar özlərindən asılı olmayan səbəbdən diqqətlərini cəmləməkdə əziyyət çəkirlər. Dinləmə qabiliyyətləri aşağı səviyyədə olur. Verilən tapşırıqları sonuna qədər icra etmir, tez-tez öz əşyalarını itirirlər. İkinci əlamət isə impulsiv davranışdır. İmpulsivlik, başqa sözlə ifadə etsək, səbrsizlik deməkdir. Yəni, onlar fikirlərini ifadə

edərkən son dərəcə tələsir, əsəbi, gərgin görünürlər. Bəzən də aşırı aktiv olurlar. Bu isə övvəldə qeyd etdiyimiz hiperaktivlik göstəricisidir. Yəni normal yaşlardan iki dəfə sürətli və enerjili olurlar.

Müşahidələr göstərir ki, bütün hi-

Çox insan elə bilir ki, hiperaktiv uşaqların öyrənmək bacarıqları digərlərinə nisbətən üstündür. Yəni onları qeyri-adi zəka sahibi bilirlər. Qətiyyənlə belə deyil. Əksinə, hiperaktiv uşaqlar öyrənmə bacarıqlarına görə yaşlarından çox az biliyə malikdirlər. Bəzən onları emosional edən geri qaldıqlarını hiss etmələri olur. Bu üzündən məktəbdə müəllim hiperaktiv uşaqlara qarşı tələblərini azaltmalıdır.

peraktiv uşaqlar körpəlikdə normadan çox az yuxu yatır. Qalan vaxt ərzində ya ağıllamaqla qida tələb edir, yaxud da onunla zaman keçirməsini istəyir və ya sadəcə oyaq qalır, yatmırlar.

Əgər bu halları müşahidə etmisinizsə, mütləq mütəxəssisə müraciət etmək lazımdır. Bu, pedaqoqu və ya valideynin təkbəşinə həll edə biləcəyi problem deyil. Uşaq mütləq psixoloq və nevropatoloq müayinəsindən keçməli, diaqnozi-

edir. Bütün bunlar elə formada icra olunmalıdır ki, uşaq ona xüsusi münasibətdən sui-istifadə etməyə cəhdlər göstərməsin.

Bəli, çətinindir, ancaq bütün çətinliklərin uğurlu sonu, müsbət nəticələri mütləq olur. Yeter ki, biz o müsbət özümüzü də, övladlarımızı da kökləyə bilək. Özü də bunu sevgi ilə hər kəsin gələcəyi naminə edək.

"Gəl, ey səhər" tələbə mahnı müsabiqəsi keçirilib

Azərbaycan Respublikası Gənclər Fondunun maliyyə, Azərbaycan Tələbə Gənclər Təşkilatları İttifaqının (ATGTİ) təşkilatı dəstəyi ilə "Gəl, ey səhər" tələbə mahnı müsabiqəsi keçirilib. Layihənin məqsədi bacarıqlı tələbələrin istedadı-

nı üzə çıxarılmasıdır.

Layihənin Dövlət Gömrük Komitəsinin Akademiyasında, Azərbaycan Dillər, Azərbaycan Tibb, Bakı Avrasiya universitetlərində, Azərbaycan Əmək və Sosial Münasibətlər Akademiyasında keçirilən seçim

turnaməsinin 18 tələbə final mərhələsində iştirak hüququ qazanıb.

Müsabiqənin final mərhələsi Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasında keçirilib. Çıxışların münəfiqlər heyəti tərəfindən obyektiv qiymətləndirilməsi nəticəsində Minayə Hüseynova qalib adını qazanıb.

"Gəl, ey səhər" tələbə mahnı müsabiqəsinin iştirakçıları mükafatlandırılıblar.

Məktəblilər Heydər Əliyev Mərkəzində olublar

Sifai SƏFƏROVA

Paytaxtdakı 52 və 53 nömrəli tam orta məktəblərin şagirdləri Heydər Əliyev Mərkəzində olublar.

Şagirdlər mərkəzin "Muzey", "Kitabxana və İnformasiya Texnologiyaları" bölmələri ilə tanış olublar. Mərkəzin bələdçiləri şagirdlərə bütün varlığı ilə vətənə və xalqa candan bağlı olan böyük şəxsiyyət və dövlət xadimi Heydər Əliyevin şərafli ömür yolu, çoxsaylı xidmətlərini özündə əks etdirən eksponat, fotosəkillər və kitablar haqqında söz açiblər.

"Qəhrəmanlarımız sönməz məşəldir"

Bakıdakı 61 nömrəli tam orta məktəbdə Milli Qəhrəman Mətləb Quliyevin anadan olmasının 60 ildəyinə həsr olunan "Qəhrəmanlarımız sönməz məşəldir" adlı tədbir keçirilib. Tədbirdə Milli Qəhrəmanın həyatı və keçdiyi döyüş yolu haqqında söz açılıb. Bildirilib ki, o, 1992-ci ildə leytenant rütbəsində Daxili qoşunlarda xidmətə başlayıb, cəbhənin müxtəlif istiqamətlərində vuruşub. 1992-ci il avqustun 31-də Ağdam bölgəsində düşmənlə qarşı döyüşdə onlarla erməni yaraqlısını məhv edib və qəhrəmancasına həlak olub.

Qeyd edək ki, Bakı Şəhər Mədəniyyət Baş İdarəsinin Nizami rayon Mərkəzi Kitabxana Sisteminin xidmət şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən keçirilən tədbirin məqsədi şagirdlərə vətənpərvərlik ruhunu aşılamaq və onları Milli qəhrəmanlarımızın keçdiyi şərafli döyüş yolu ilə tanış etməkdir.

"Vətənim Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində bilik yarışı

Lerik şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində Azərbaycan Respublikası Gənclər Fondunun 11-ci qrant müsabiqəsinin qalibi olan "Vətənim Azərbaycan" layihəsi çərçivəsində təşkil olunan intellektual bilik yarışının seçim turu keçirilib.

Yarıda 17-23 yaşlı gənclərdən ibarət 8 komanda mübarizə aparıb. Layihə rəhbəri Famil Məmmədov layihə haqqında komanda üzvlərini məlumatlandırıb. Layihənin məqsədi Azərbaycanın tarixini və mədəniyyətini intellektual oyunlar vasitəsilə gənclər arasında təbliğ etməkdir. Yarıda iştirakçılar Azərbaycan tarixi, mədəniyyəti, incəsənəti, ədəbiyyatı və coğrafiyasına dair sualları cavablandırıb.

Sonda ilk iki yeri tutan "Aysberq" və "İnternet" komandaları yanvarın 29-da Lənkəran şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində keçiriləcək final mərhələsinə vəsiqə qazanıb.

Respublika Yaradıcılıq Festivalının keçirilməsinə dair təlim

Təhsil, Mədəniyyət, Ekologiya və Təbii Sərvətlər nazirliklərinin birgə təşkilatçılığı ilə cari tədris ili ərzində keçiriləcək Məktəblilərin Respublika Yaradıcılıq Festivalı çərçivəsində maarifləndirici təlimlərə start verilib.

Bakı şəhəri 20 nömrəli məktəb-liseydə Respublika Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzinin əməkdaşları tərəfindən keçirilən təlimlərə ilk olaraq Bakı-Abşeron zonasını əhatə edən ümumtəhsil məktəbləri və Uşaq-Gənclər İnkişaf mərkəzlərindən 300 nəfərdən artıq müəllim cəlb olunub.

Təlimdə bildirilib ki, festivalın əsas məqsədi məktəblilərdə yeni növ texnologiyalardan istifadə edərək yaradıcı təfəkkür və açıq düşüncə tərzini formalaşdırmaq, onları gələcək peşə seçimi imkanları ilə təmin etməkdən ibarətdir. Həmçinin festivala daxil olan "Ekoloji yönümlü və enerji effektiv məktəb" və "Məktəblilərin dram, təsviri və dekorativ-təbiiq sənət üzrə respublika müsabiqələri" haqqında iştirakçılara ətraflı məlumat verilib.

Ümumilikdə 9 zona üzrə keçirilməsi nəzərdə tutulan təlimlərin əsas məqsədi festivalda iştirak edən ümumtəhsil məktəbləri və uşaq-gənclər inkişaf mərkəzlərinin iştirakçılarına bu tədbir haqqında maarifləndirməkdir.

Növbəti təlimlərin yanvar ayının ortalarında Quba-Xaçmaz zonasını əhatə edən ümumtəhsil məktəblərinin və uşaq-gənclər inkişaf mərkəzlərinin müəllimləri üçün keçirilməsi planlaşdırılıb.

Festivalda respublikanın bütün ümumi təhsil müəssisələri şagirdlərinin iştirakı nəzərdə tutulur.

"Qədim şəhərin müasir çaları ol!"

Bu mövzuda təsviri və təbiiq incəsənət müsabiqəsi keçirilir

"Şəhər incəsənəti" layihəsinin yaradıcı heyəti Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurası, Azərbaycan Memarlıq və İncəsənət İnstitutu, Qobustan Milli Tarix-Bədii Qoruğu, Xəzər Universiteti, Mirzə Ələkbər Səbir Fondu və Azərbaycan Arxeoloqlar Cəmiyyəti İctimai Birliyinin tərəfdaşlığı və dəstəyi ilə ölkəmizə yaşlı təsviri və təbiiq incəsənət layihəsinə start verib. Layihənin ilk addımı olaraq "Şəhər incəsənəti. Azərbaycan" (City Art Azerbaijan) layihəsinin yaradıcı heyətinin təşkilatçılığı ilə "Qədim şəhərin müasir çaları ol!" adlı təsviri və təbiiq incəsənət müsabiqəsinin keçirilməsi qərara alınıb.

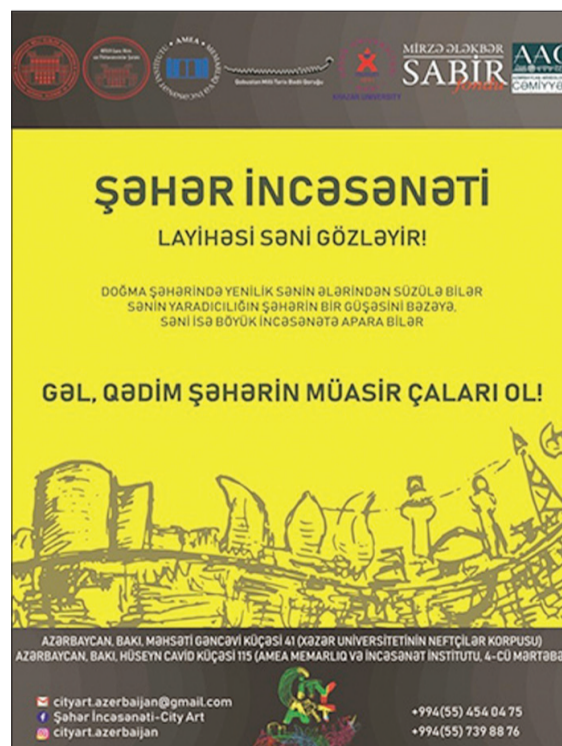
Yaradıcılıq müsabiqəsi, sərgi, təlim-treninglər, əyani iş yaradılması və nümayişi formatında baş tutacaq layihənin ideyası müasir şəhər incəsənəti trendlərinin və dərinin gənclər arasında geniş təbliğinə yönəlib. Həmçinin Bakının şəhər incəsənətinin, xalqımızın tarixini ölkə daxilində və xaricində təbliğinə xidmət edir.

Layihə Azərbaycanın digər şəhərlərində incəsənətin inkişafının dəstəklənməsini ehtiva edir. Gənclərin yaşadığı şəhərlərin gözəlləşdirilməsinə dair mütərəqqi ideyalarının təşviqi və gələcəkdə təbiiqini, "Şəhər incəsənəti" ideyasının və anlayışının gənclər arasında təbliği və genişləndirilməsini nəzərdə tutur. Bu

peşəkarlar, xüsusən də yaradıcı gənclər arasında sərbəst texnika ilə incəsənət üzrə müsabiqə, incəsənət və onunla bağlı aktuallıq kəsb edən sahələr üzrə təlimlər, sonda müsabiqə qaliblərinin tariximizin özünəməxsusluğunu təcəssüm etdirən yaradıcı əyani işi şəklində həyata keçiriləcək. Layihənin müvafiq incəsənət sahələri üzrə münəfiqlər heyəti tərəfindən seçilən qaliblərinin mükafatlandırılması, onlara diplom və sertifikatların verilməsi, müsabiqənin nəticəsində qaliblər üçün peşəkar təlimlərin və ustad dərslərinin keçirilməsi, üçüncü mərhələdə onların vətənimizin tarixi keçmişini və bağlı yaradıcı əyani işinin təqdimatının təşkili nəzərdə tutulur. Layihə çərçivəsində müxtəlif sərgidə sərgilərin keçirilməsi, akademik ekskursiyaların təşkili iştirakçıların fəaliyyətini təbliğ etmək və yeni elmi bilikləri yaradıcı auditoriyaya aşılamaq məqsədi daşıyır.

Tariximizi yeni nəsələ, yeni çalarlarla aşılamaq həvəsində olan hər kəs müsabiqənin iştirakçısı ola bilər. Bu zaman həmin iştirakçı istənilən texnikadan (rəngkarlıq, qrafika, heykəltəraşlıq, təbiiq sənət, qrafiti, konseptual, foto, video art, "art performans" "installation art" və s.) istifadə etməklə öz ideyasını gerçəkləşdirə bilər.

Dörd mərhələli layihənin yekunu olaraq qalib iş şəhərin bir guşəsində nümayiş olunacaq. İlk mərhələni keçən iştirakçılara hədiyyə və sertifikatlar, layihənin

qalibinə isə xüsusi mükafat, diplom və əsərinin icmaiyyyətə təqdim olunması şansı verilməkdir.

İşlərin qəbulu üçün son tarix 2019-cu il martın 11-nə kimidir.

İşləri təhvil verərək müraciət blankına ad, soyad, təvəllüd, işin adı, ölçüsü, texnikası və konsepsiyası qeyd olunmalıdır. Müraciət blankının doldurulması tələb olunur. Hər iştirakçı yalnız bir iş təqdim etməlidir.

Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti yanında Bilik Fondu

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
"Azərbaycan müəllimi" qəzeti

"ƏN YAXŞI YAZI"

MÜSABİQƏSİNİ ELAN EDİR

Ölkənin ümumi təhsil, ilk peşə-ixtisas və orta ixtisas təhsili müəssisələrində çalışan Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimləri dövlət dilinin tədrisi ilə bağlı elmi-nəzəri və metodiki yazılarını təqdim etməklə müsabiqədə iştirak edə bilərlər.

Yazılar **01.12.2018**-ci il tarixindən **15.01.2019**-cu il tarixinədək [bfmuallim@gmail.com](mailto:bmuallim@gmail.com) elektron poçt ünvanına göndərməlidir.

Təqdim olunan yazıları tanınmış pedaqoq, alim və təcrübəli müəllimlərdən ibarət münisflər heyəti dəyərləndirəcək.

Qaliblər diplom və qiymətli hədiyyələrlə mükafatlandırılacaq.

Müsabiqənin əsas şərtləri:

1. Yazılar **Azərbaycan dilində**, **Times New Roman** şrifti ilə təqdim edilməli, həcmi **6 min** işarədən az, **9 mindən** çox olmamalıdır.
2. İştirakçılar təqdim olunan yazıların sonunda zəruri məlumatları (adı, soyadı, əlaqə telefonu, çalışdığı təhsil müəssisəsinin adını) qeyd etməlidirlər.
3. Hər iştirakçı müsabiqəyə bir orijinal yazı təqdim edə bilər.
4. Yazıların əvvəlində müsabiqə üçün hazırlanmış qeyd olunmalıdır.

Əlaqə tel.: (012) 539-11-91; (012) 539-10-12

2019-2020-ci tədris ili üzrə Macarıstanda təqaüd proqramı

Tam bakalavriat, magistratura və doktorantura təhsili üzrə təqaüdlər təklif olunur

2019-2020-ci tədris ili üzrə Macarıstanda ali təhsil üçün təqaüd proqramı elan edilib.

Təqaüd proqramı Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi və Macarıstan İnsan Resursları Nazirliyi arasında imzalanmış "2018-2020-ci illər üzrə İş Proqramı"na əsasən həyata keçirilir.

Təqaüd proqramına müraciət edəcək iddiaçılar yanvarın 15-dək Macarıstan, yanvarın 20-dək isə Azərbaycan tərəfinin müvafiq elektron ərizə sistemlərinə müraciətlərini tamamlamalı və təsdiq etməlidirlər.

Macarıstan tərəfinin elektron ərizə sistemi:

www.apply.stipendiumhungaricum.hu

Azərbaycan tərəfinin elektron ərizə sistemi:

www.app.htp.edu.az

Müvafiq xarici dil sertifikatını cari ilin fevralın 5-dək əldə edəcək şəxslər də müraciətlərini eyni qaydada tamamlamalı və təsdiq etməlidirlər.

Proqrama əsasən, tam bakalavriat və magistratura üzrə kənd təsərrüfatı, su idarəetməsi, təbiət elmləri, davamlı inkişaf, turizm, mühəndislik, informasiya texnologiyaları, texnologiyalar, iqtisadiyyat, biznes və idarəetmə elmləri, doktorantura təhsili üzrə istənilən maraq dairəsi çərçivəsində təqaüdlər təklif olunur.

Ayrılan kvota çərçivəsində təhsil ödənişsizdir.

Universitet yataxanasında yaşayış, tibbi sığorta, aylıq təqaüd Macarıstan tərəfindən qarşılır.

Macarıstan ali təhsil müəssisələrində kvota çərçivəsində təhsil alacaq tələbələr üçün seçimi Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən aparıldıqdan sonra namizədlərin siyahısı yekun qərar verilməsi məqsədi ilə Macarıstan tərəfinə təqdim edilir.

Proqram çərçivəsində Macarıstan tərəfindən hər il 200 Azərbaycan vətəndaşı üçün təqaüd ayrılacağı nəzərdə tutulub.

Hər iki elektron qeydiyyatı düzgün şəkildə tamamlamış, bu elanın və müraciət etdikləri ali təhsil müəssisələrinin ümumi tələblərinə cavab verən namizədlər onlarla fərdi şəkildə keçiriləcək müsahibəyə dəvət olunacaqlar.

Təqaüd proqramına olan müraciət sayı və Təhsil Nazirliyinə edilən müraciətlər nəzərə alınaraq, müsahibə mərhələsinə buraxılmaq üçün təbii edilən seçim meyarlarında (texniki və digər sahələr üzrə ölkənin ali təhsil müəssisələrinə keçirilmiş qəbul imtahanlarında toplanmış bal tələbləri və xarici dil sertifikatı üzrə) bəzi dəyişikliklər edilib. Təqaüd proqramı çərçivəsində təhsilə dair əlavə məlumatlarla elan www.edu.gov.az/upload/file/ELAN/2018/11/teqaud-proqrami-macaristan.pdf vasitəsilə tanış ola bilərsiniz.

"Müxtəlif kompozisiyalar yaratmağı xoşlayıram"

Zöhrə Quliyeva: "Yaşıl və göy rənglər ruhuma daha yaxındır"

Sifai SƏFƏROVA

Bütün klassiklərin həyat tarixçəsini vərəqləyərkən bir danılmaz həqiqətin şahidi olursan ki, fitri istedad insanlarda erkən yaşlarından özünü büruzə verir. Bunu yaradıcılığın bütün istiqamətlərinə şamil etmək olar. İstər şairlik, yazıçılıq, müğənnilik, istərsə də rəssamlıq kimi fitri istedad tələb edən sahələr uşaqlarda özünü daha qabarıq göstərir. Zöhrə Quliyeva da belə istedad sahiblərindəndir. Onun ötən bu illər ərzində rəssamlıq sənəti sahəsində qazandığı uğurları sadalamaqla qurtaran deyil. Görüşüb söhbətəşən zaman yeniyetmə istedadın dilindən eşitdiklərimizin sizin üçün də maraqlı olacağına əminik. Odur ki, Zöhrənin uşaqlıq və yeniyetməlik illərində təhsildə və rəssamlıq sahəsində qazandığı uğurlar barədə söylədiklərini gəlin bir yerdə dinləyək:

Beynəlxalq müsabiqələr qalibi

- Rəssamlıq təsviri incəsənətin ən qədim növlərindən biridir. Bu peşənin sahibləri rənglərdən nə qədər istifadə etsələr də, öz hisslə-

ri ilə möcüzələr yaradırlar,- deyə, Zöhrə söhbətə başlayır. Uşaqlıqdan rəsm çəkməyi xoşlayırdım. Yaxşı yadımdadır, valideynlərim həmişə mənim üçün rəngli karandaşlar alırdılar. Boyama albomlarını həvəslə rəngləyirdim. Sonradan bu

sənətin dərinliklərini sevimli müəllimim Naqiyyə Rzayevadan öyrənməyə başladım.

Rəng çalarlarını mövzuya uyğun seçirəm

Çəkdiyim rəsmlərdə milli üsluba, qrafikaya daha çox üstünlük verirəm. Rəng çalarlarını mövzuya uyğun seçirəm. Mürəkkəb kompozisiyalar yaratmaq üçün müxtəlif üsullardan istifadə etməyi xoşlayıram. Həm respublika, həm də beynəlxalq rəsm müsabiqələrində iştirak edirəm və birincilik qazanıram.

"Su qızıdan dəyərlidir"

Çexiya Respublikasının Azərbaycanlı səfirliyində "Lidice 2018-46-cı beynəlxalq uşaq təsviri sənət sərgisi" adlı rəsm müsabiqəsində qalib oldum və I yerə layiq görüldüm. I nömrəli Uşaq-Gənclər İnkişaf Mərkəzinin dərnək üzvlərinin təltifetmə mərasimi olduqca maraqlı və yaddaqalan oldu. Tədbirdə çıxış edən səfir Milan Ekert "Su qızıdan dəyərlidir" devizi altında keçirilən müsabiqənin qaliblərini diplom və hədiyyələrlə mükafatlandırdı. Həmin gün sevincimin hədd-hüdudu yox idi.

Müxtəlif mövzulara müraciət edirəm

2003-cü ildə Bakı şəhərində anadan olmuşam. Paytaxtdakı 54 nömrəli tam orta məktəbin 9-cu sinfində təhsil alıram. 4 ildən artıqdır ki, I nömrəli Uşaq-Gənclər

İnkişaf Mərkəzində fəaliyyət göstərən "Günəş" rəsm studiyasının üzvüyəm. Müxtəlif texnikalardan istifadə etməklə rəsmləri işləməyi xoşlayıram, sulu boya, qrafika, pastel ilə. Gildənsə insan maketləri hazırlayıram. "Leyli və Məcnun" əsərini hazırlamışam. Ümumiyyətlə, müxtəlif mövzulara müraciət edirəm, vətənpərvərliklə bağlı əsərlərim daha çoxdur. "Multikulturalizm" mövzusunda ərsəyə gətirdiyim rəsmlərim də hamının xoşuna gəlib.

"Qız qalası"

2016-cı ildə İçərişəhərdə uşaqlar üçün "Qız qalası" festivalı keçirildi. Tədbirdə Təhsil Nazirliyinin nümayəndələri, Uşaq Yaradıcılıq mərkəzlərinin rəhbərləri, şagirdlər iştirak etdirdilər. İki gün davam edən festivalda yaradıcılıq mərkəzlərindən və internat məktəblərindən 30-a yaxın şagirdin milli və müasir üslubda işlənmiş rəsm əsərləri nümayiş olundu. Bu festivala təqdim etdiyim "Kosmos" rəsmim tamaşaçıları heyran etdi və diplomla mükafatlandırıldı. Festivalda iştirak edən müxtəlif ölkələrin rəssamları Qız qalasının maketlərini öz milli üslublarında bəzəyərək fərqli mədəniyyət və adət-ənənələrin sintezini əks etdirən əsərlər yaratmışdılar. Məqsəd Bakının rəmzi hesab olunan Qız qalasının dünyada tanıdılması idi.

Təbiətin gözəlliklərini əks etdirirəm

Qeyd edirəm ki, isti rənglərlə işləyərkən yaşıl və göy rənglərə çox yer verirəm. Bu rənglər ruhuma daha çox doğmadır. Məktəbimizin dəhlizində divarı bəzəyən rəsmlər arasında mənim də əsərlərim var. Təbiətin füsunkar gözəlliklərini əks etdirən rəsmlərim ki-fayət qədərdir. Mücərrəd mövzulara da ara-sıra müraciət edirəm. Bu mövzular yaradıcılıq təxəyyülümün məhsulu kimi mənim üçün müəllimlərim və dostları üçün çox əzizdir.

"Hər çiçəyin öz ətri var"

Son iki ildə qazandığım nailiyyətlər daha çoxdur və ürəkaçandır. Bu illərdə respublika və beynəlxalq sərgi və müsabiqələrin qalibi olmuşam. 2017-ci ildə Rusiyanın Yekaterinburq şəhərində keçirilən "Arzularını rənglə" Beynəlxalq virtual, uşaq və yeniyetmələr arasında "Hər çiçəyin öz ətri" Respublika rəsm müsabiqələrində, "Nizami Gəncəvi -875" Respublika rəsm festivalında, "Türk dünyasının nağıl bağı", 2017-ci ildə "Gender bərabərliyi" adlı Respublika rəsm sərgilərində diplomlarla mükafatlandırılmışam. 2018-ci ildə isə Türkiyədə keçirilən beynəlxalq sərgidə fəal iştirakım olub. "İlk admiralımız" (admiral

C.Cavadovun 100 illiyinə həsr olunmuş) Respublika rəsm sərgisində rəsmlərim hamının ürəyincə idi. Tarixi abidələrimizlə bağlı rəsm əsərlərim çoxdur. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi ilə bağlı mərkəzdə nümayiş olunan "Qobustan qalaları", "Neft buruqları" və digər əsərlərim yüksək dəyərləndirilib.

Arzulara qovuşmaq üçün çox çalışmalıyam

Bu yaxınlarda məktəbimizdə 20 Yanvar faciəsinə həsr olunan tədbir keçiriləcək. Məktəbin rəsm müəllimi Əmrah müəllimin mənə verdiyi 3 kətanın birinin üzərində qərənfil, digərinin üzərində tank, üçüncünün üzərində qanlı əllə qərənfil tutmuş insan obrazını yaratmışam. Gələcəkdə dizayner olmaq arzusun dayam. Arzulara qovuşmaq üçün öz üzərimdə çox çalışmalı olacağımı dərinliklə dərk edirəm.

...Mərkəzdə olarkən Zöhrənin dərnək rəhbəri Naqiyyə Rzayeva ilə də görüşüb yitirməsi haqqında ürək sözlərini dinləməyi unutmadım. O, şagirdinin böyük istedad sahibi olduğunu əminliklə vurğuladı. Bildirdi ki, Zöhrə ilk günlərdən öz fərqli istedadı ilə seçilib və bu gün də hamılıqla onun qazandığı nailiyyətlərin canlı şahidləriyik. Dərnək rəhbəri bu yaxınlarda Zöhrənin fərdi sərgisinə hazırladığını da söylədi.